

SITUATION

#230

OKTOBER 2016
ÅRGÅNG 21

S

T

H

L

M

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**FILMENS
ANDRA
ROLLER**

SYNTHJUNTAN
BYGG DITT EGET OLJUD

**SKYLTAR I
CENTRUM**

MAIA HIRASAWA
GÖR SIG VACKER OCH FUL

**TRAMPAR PÅ
I TRÅNGSELN**

SORAN

"Humorn började som en försvarsmekanism för att kunna stå ut med livet."

ISMAIL

MARIA AHLIN "MAD DOG" SVENSKA HIJABIS BENGT OHLSSON OPETH SARA LÖVESTAM ZELDA

NALEN
EMELI
SANDÉ
TOR 20/10

NOUVELLE
VAGUE

LÖR 19/11

IAN HUNTER
AND THE RANT BAND

MÅN 21/11

NICK LOWE
AND HIS QUALITY
HOLIDAY REVUE

SÖN 4/12

BANKS
TIS 28/2

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ: WWW.NALEN.COM 2016

JOEL NILSSON

18 "JAG MÄRKER JU HUR OLIKA JAG TAS EMOT OM JAG HAR SKÄGG ELLER INTE. UTAN SKÄGGET HAR JAG ETT VÄLDIGT POJKAKTIGT UTSEENDE."

Soran Ismail kommer undan med mindre men tas mer på allvar, ses som mer seriös, när han har skägg.

ANNE LI KARLSSON

32 "GENOM VR SKA VI TESTA HUR FLER KAN FÅ DEN BEHANDLINGEN."

Joakim Blendulf om hur filmteknik kan användas i behandling av psykisk ohälsa.

MAGNUS SANDBERG

36 "DET PÅMINNER OM NATTSKÄRRANS LÄTE, FAST DET ÄR MER DISKANT."

Martin Emretsson tog oscillatoren och gick på synthjunta.

12 Maia Hirasawa

"Först och främst är ju *Vacker och ful* en låt som jag tycker väldigt mycket om, men jag kände också att det kunde spegla skivan."

14 Trampar på i trängseln

Trängseln mellan fotgängare, bilister och cyklister ökar i stan. Nu intresserar sig forskare för konflikterna som uppstår.

28 Skyltar i centrum

Typsnitt, färg och placering på taket. En centrumskytt skall både berätta och signalera, synas och kommunicera.

56 Svepet

Svenska hijabis, Bengt Ohlsson, Sara Lövestam, *Flyktdjur*, Pokésallad, Petter Lennstrands dockor, Katarina Taikons litterära skylt med mera.

7 Maria Ahlin

Debiterar med debattboken *Visuell drog – om barn, unga och nätporr*.

8 Gata fram och tillbaka

Besvikna parkeringsvakter och 220 volt i stuprören på Karlsviksgatan.

10 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.

11 Krönika: Maria Hagström

På minuten.

40 Krönika: Stolt

Häl från helvetet.

42 Min plats i stan

Krister Jansson spelar krona eller tar det lugnt i "Gropen" vid Eriksdalsbadet.

45 Mina Drömmar

Eva Kullmer ville bli läkare.

55 Korsord

Prisade Brandbergstomten Ronny Johansson.

66 På hörnet

Gullmarsplan/Gullmarsvägen.

ELIN BERGÉ

Svenska hijabis.

Lite färskare vatten i kompasshuset bara

Jag ska inte stöta för hårt i det redaktionella valthornet, men våra kulturbevakande sidor under vinjetten Svepet – sidorna 56-62 – har drabbats av en make-over med start i det här numret. I stället för att bara låta det rulla på och fortsätta i hjulspåren och månad efter månad göra en sida om musik, en om film, en om böcker, där det recenserar ett urval som bedöms och betygsätts med stjärnor, beslutade vi oss för att ändra på det.

Anledningen är att tiderna förändras. Hur – och vad och varför – man ser och lyssnar och läser förändras, tekniken med vilken man gör det, sätten att spåra upp och tillägna sig materialet, förändras också. Därför

vill vi få med mera material, hitta nya sätt att göra det på, tvinga oss att tänka nytt och annorlunda och skapa öppningar och möjligheter för oss själva att utvecklas och ta det vidare.

Inga stora penseldrag, bara färskare vatten i kompasshuset, liksom.

Fyra nya sidor och vinjetter – Titta, Läsa, Lyssna, Tycke och Smak – har skapats och de första stegen tas i och med det här numret mot det vi hoppas ska utvecklas till en öppnare, tydligare, mer dynamisk och intressant kultursektion i Situation Sthlm.

EFTER ATT HA följt upp ett rykte om att den gamla neonskylten på Huddinge centrum skulle skänkas bort, utvecklades det hela till ett reportage

om just centrumskylltar – varför de ser ut som de gör, hur man tänkt om typsnitt och färg och placering. Läs David Bogerius text på sidan 28.

Reporter Gerd Eriksson tog sin oscillator och åkte till Uppsala på Synthjunta. Läs mera på sidan 36.

Ahang Bashi filmade sin ångest och blev hjälpt av den kreativa processen. Filmscener kan också användas direkt i terapirummet och psykologer kan via ett par glasögon med 360-film ta patienter till en annan plats och verklighet. Läs Maria Hagströms reportage om filmens nya roll på sidan 32.

Maia Hirasawa sjunger för första gången på svenska, Maria Ahlin tycker att vi behöver prata mera om

porr och dramatikern America Vera-Zavala har skrivit *Svenska hijabis*, där fem kvinnor i hijab för första gången tar plats på Dramaten Lilla Elverket för att berätta sina historier. Dessutom har Bengt Ohlsson läst in ljudboken av sin kommande roman *Drick värmen ur min hand* och Katarina Taikon förärats den 77:e litterära skylten.

Plus allt annat du är på väg att bläddra fram till.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationist "kanske en ny upptäckt för andra – att mode inte bara handlar om yta utan kan användas till att framhäva mycket större problem."

HANNA LAESTADUS PRIVAT

Pia Stolt

GÖR: VD på Situation Sthlm. Har på nära håll följt arbetet med att ta fram ett nytt plagg för Situation Sthlms tidningsförsäljare som ska öka deras synlighet på gatorna i stan.

"FÖR ETT PAR veckor sedan satt tolv sistaårsstudenter från Beckmans designhögskola med våra tidningsförsäljare och lyssnade på hur det är att sälja Situation Sthlm. Om behovet av att kunna markera skillnad mellan när man jobbar och när man är ledig, stora fickor för tidningen, värme kring höfter, handleder och nacke och mycket mer. Efter det mötet gick de tillbaka till skolbankarna

och började fundera och skissa. Drygt två veckor senare var plaggen klara.

FÖRSÄLJARNAS FÖRSTA KOMMENTAR när de fick se plaggen var att studenterna verkligen hade lyssnat. Här finns smarta lösningar för loggan, stora fickor, mönster och värme. Av tolv plagg kommer ett väljas ut. Ett helt unikt plagg för försäljarna, som syns."

PRIVAT

Julie Borch-Christensen

GÖR: Flyttade från Köpenhamn till Stockholm för två år sedan för att studera Mode på Beckmans. Är en av tolv studenter som jobbat med att designa ett plagg för Situation Sthlms försäljare.

"PROJEKTET MED SITUATION Sthlm var väldigt givande – både som gestaltungsprojekt där vi på ett praktiskt plan fick möjlighet att hjälpa med vår kunskap, men det var även givande som konceptuellt projekt. Som studerande har vi många projekt som inte är direkt anknutna till verkligheten och det, kombinerat med den allmänna föreställningen att mode bara handlar om ytlighet, påverkar mig i perioder. Projektet med Situation Sthlm var en bra

påminnelse till mig själv – och kanske en ny upptäckt för andra – att mode inte bara handlar om yta utan kan användas till att framhäva mycket större problem.

ATT FÅ CHANCEN att hjälpa utsatta med ett konkret problem och samtidigt återupptäcka frågan om vilken roll jag själv har möjlighet att ha som designer, var väldigt givande."

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 95390

Reporter

Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Art Director

Johan Olsson

Webbredaktör

David Bogerius

Redaktionsråd

David Bogerius, Gerd Eriksson,
Alexandra Sundqvist

Korrektur

Helena Gunnarsson

Medverkande skribenter

Henrik Emilson

Medverkande fotografer och illustratörer

Anneli Hildonen, Anne-Li Karlsson,
Henric Lindsten, Joel Nilsson, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida

www.situationsthlm.se

E-post

red@situationsthlm.se

Tryck

V-Tab 2015

Räckvidd

131 000 läsare
(Orvesto konsument 2016:1)

Upplaga

27 200 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION

VD
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 95387

Styrelse

Hans Larsson (ordförande), Ulf Stolt,
Rainbow Sweden

Ekonomi

Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 95386

Adress

Timmermangatan 38
118 55 Stockholm

Tel

08-545 95381

Fax

08-668 7909

Organisationsnummer

55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro

pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET

Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 95388

Samordnare

Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 95381

Jonas Svensson

jonas@situationsthlm.se
08-545 95381

Telefonnummer distribution

08-545 95381

Öppettider

Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro

pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisationsnummer

80 24 11-1497

ANNONSERING & PRENUMERATION

Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 95394

Catharina Persson

catharina.persson@mediakraft.se
tel. 070-421 02 80

Robert Wallner

robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration

12 nummer kostar 660 kronor

E-post

situationsthlm@pressdata.se

I huvudet på läsarna

"Tack till Baba Elias för hans viktiga insändare."

Jättebra om Laleh

Vill bara tacka för ännu ett suveränt nummer av tidningen, den blir faktiskt bara bättre och bättre. Intervjun med Laleh var intressant att läsa, jag älskar hennes musik och tycker hon är en så fin tjej, och det intrycket ändrades inte av intervjun. Tvärtom. Bra jobbat Situation Sthlm. Hälsningar

MONA ANDERSSON

Tack för krönikor, Maria

Jag läser en hel del tidningar och magasin, men jag tycker att dina krönikor, Maria, är väldigt bra och längtar alltid efter att köpa Situation Sthlm varje månad och läsa dem. Krönikan om grannar och hur man lever sitt liv nära varandra, men ändå inte, i senaste numret var väldigt tankvärd och fin. Minns också en text om ord för några månader sedan jag tyckte mycket om.

YVONNE DAHL

Roligt om rörposten

Jättebra reportage om rörpostsystem i senaste numret. Jag snackade faktiskt med en gammal kompis, vi jobbade på ett postorderföretag för längesen där de hade rörpost, för nåt år sen och vi kom då att prata om just rörposten. Och var lika säkra både han och jag på att sånt var borta och nedmonterat för längesen.

Nu vet jag bättre. Tack vare er artikel. Kul.

STEFAN S

Tack för din text, Baba Elias

Vill sända en stor kram och ett stort tack till Baba Elias för hans viktiga insändare. Detta borde tas upp mer och inte glömmas bort.

ISABEL

Visa en bild från Los Angeles

Månadens Situation Sthlm har, som alltid, högsta läsvärde. En brist dock – du missunnar läsekretsen taxiförarens bild av chefredaktören på huk framför en lysande utsikt över Los Angeles.

Allvarligt talat – jag har sällan längtat efter en illustration så olidligt som när jag läste din berättelse om den bussige chauffören. Och jag är helt övertygad att min längtan delas av alla.

Bästa Hälsningar,

BJÖRN VINBERG, HÄSELBY.

SVAR: Tack för mejl, kul att du läser tidningen och uppskattar den och gillade krönikan från Los Angeles.

Jag är dock ledsen att eventuellt behöva göra dig besviken. Men om bilden skulle få avsedd effekt och rimligt kunna återge det du hoppas kunna utläsa i den, skulle bilden i fråga behöva dras upp och publiceras i en storlek som vida överstiger alla de pressetiska regler under portalparagrafen "skäligen och anständigt uppvisande/utvikande av chefredaktör" som jag enligt lag är satt att verka under. Jag måste därför avböja din vänliga förfrågan om kompletterande bildpublicering.

ULF STOLT, CHEFRED & ANSV. UTG.

SITUATION STHLM.

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Det finns mycket kvar att kämpa för.

Tillsammans kan vi se till så att det fortfarande går att bada i en fin insjö. Att du kan ta en promenad i skogen. Eller kanske bara plocka några goda blåbär.

Vi kan se till att bin inte dör ut på grund av farliga bekämpningsmedel. Vi kan se till att det finns fisk kvar i haven. Vi kan minska koldioxidutsläppen. Och vi kan se till att flera hundra år gamla naturskogar inte huggs ned på bara några dagar.

Och ju fler vi blir desto större skillnad kan vi göra. Då kan vi få politiker att förstå att det är dags för en förändring. Vi kan säga ifrån och visa på konkreta lösningar. Vi kan sätta press på företag. Och vi kan göra det lättare för dig att välja varor i butiken som är bra både för dig och naturen.

Bli medlem eller ge en gåva.

Med ditt engagemang når vi fler och påverkar mer. Sms:a **medlem** till **72 900** eller swisha valfritt belopp till **9012014**.

Bilden är tagen i Padjelanta som hotades av vattenkraftsutbyggnad men som blev nationalpark 1962, ett förslag som Naturskyddsföreningen la fram 1957.

Naturskyddsföreningen

HUVUDSTAN

Gerillaslöjd längs Linje 17

STICKSPÅR Under Gerillaslöjdsfestivalen 15 och 16 oktober blir det kreativitet i Folkets Hus i Bagarmossen. Nybörjare som proffs är välkomna och förutom möjligheten att lära sig sticka och virka och skapa med lego och pärlplattor blir det workshops med tips och tricks och panelsamtal.

Vad är egentligen gerillaslöjd?

– Det är hantverk i det offentliga rummet som inte förstör. Ofta med ett samhällspolitiskt budskap. Det kan vara en invirkad lyktstolpe eller ett broderi på ett Gunnebstängsel. Och det är en rörelse som växer, säger Frida Arnqvist Engström som är en av initiativtagarna till festivalen.

Är det någon speciell del av Stockholm där fästet är extra starkt?

– Längs linje 17 finns det många slöjdaktivister. Alla som kommer till festivalen kan vara med och slöjda på ett stort gemensamt konstverk som ska placeras på ett stängsel någonstans i Bagis under helgen.

GERD ERIKSSON

MARIA VYELL

Åka på en räkmacka

HANDSKALAT En räkmacka är ofta förknippad med det där lilla extra, något vi unnar oss som känns lyxigt. Och 14 oktober är det räkmackans dag.

En av platserna i Stockholms län som serverar absolut flest räkmackor är Arlanda flygplats. Restaurangerna där gör 30 000 räkmackor i månaden, det vill säga 1000 räkmackor om dagen.

Hur ska en god räkmacka vara?

– Det ska vara handskalade stora räkor, hemmagjord majonäs, ägg med krämig gula, ett mörkt neutralt bröd som inte är för tjockt skuret, sparris som är kokt al dente och så en citronklyfta. Den som gillar svartpeppar kan också ta ett varv med kvarnen över anrättningen, säger Michael Wahlbom, chefskock på SSP Sverige på Arlanda.

Varför säljer ni så mycket räkmackor?

– Jag tror att många tycker att det är en bra start på semestern.

GERD ERIKSSON

"Vid sidan av scenen kunde vi inte vara vänner – han skulle förstört mitt liv. Men Clarence var suverän på att alltid vara Clarence."

Bruce Springsteen berättar om bortgångne saxofonisten Clarence Clemons i en intervju med CBS Sunday Morning inför kommande självbiografin *Born to Run*. Boken släpps i Sverige och övriga världen 27 september.

Vikt för origami

VECKAT Ett origamipapper är 15x15 centimeter och det går att vika i stort sett vad som helst med det – en räv, en glasstrut, en liten ask eller en blomma. För den som vill lära sig mer om konsten att vika papper är det Origami Café på Stockholms läns museum i slutet av varje månad. Inga förkunskaper behövs, däremot är deltagarna välkomna att ta med eget papper, det går bra med vanligt kopieringspapper.

– Det svåraste när man är nybörjare är att titta på en instruktion och förstå den. Därför är det bra att göra det tillsammans, säger Mihiro

CCO PUBLIC DOMAIN

Burman från Origami Club Sverige som är kursledare.

Att göra en enkel figur med origami tar två minuter, det mer avancerade kan ta många timmar. Nästa Origami Café är 31 oktober och har tema Halloween, 28 november är temat juldekorationer.

GERD ERIKSSON

Filmer som förändrade synen på Sverige

SAMTAL Den 18 oktober visar Kulturhuset Ingmar Bergmans *Tystnaden*. Filmen tänjde på gränserna för vad censuren tillät 1963, men snart var den svenska synden ett begrepp. Filmerna som visas under hösten – *Pensionat Paradiset*, *Sagolandet* och *Barnförbudet* – inleds med ett samtal mellan Pekka Heino och gäster.

Inför *Tystnaden* har författaren Maria Sveland och skådespelaren Bahar Pars blivit inbjudna för att bland annat svara på vad som får visas på film och om lika tunga roller för kvinnor görs i dag.

HENRIK EMILSON

Ta tavlan med dig

KONST Mellan 20 och 30 oktober är det dags för Art To Go – konstutställningen där man kan köpa med sig konstverket hem direkt. Över 300 verk kommer att hänga på väggarna och när ett blir sålt hängs ett annat upp av av samma konstnär.

– På Art To Go behöver ingen kära ner sig i ett konstverk och sen se att det sitter en röd plupp där. Här får köparna ta med sig verket direkt. Och vi hänger nytt under de tio dagarna, säger Caroline Asplund, initiativtagare.

Art To Go tycker inte att någon ska behöva ha planscher på väggarna hemma när det finns konstverk. Prisnivån är från 500 – 20 000 kronor och det är originalverk i alla olika tekniker av både etablerade och nya konstnärer.

Det är 17 upplagan av Art To Go. Den här gången i före detta Passagen i hörnet Regeringsgatan-Mäster Samuelsgatan.

GERD ERIKSSON

MARIA AHLIN VILL AVDRAMATISERA

"Sverige behöver prata porr."

MARIA AHLIN VAR bara 19 år när hon startade Freethem, en ideell organisation som kämpar mot människohandel och i dag är verksam i fyra länder. I dag är hon 26 år och föreläser om ämnen som prostitution, pornografi och psykisk ohälsa. Tillsammans med Ulrica Stigberg från Fryshuset är hon aktuell med boken *Visuell drog – om barn, unga och nätporr*.

– Pornografins eventuella inverkan på barns och ungas hälsa, attityder, relationer och sexualitet har hittills varit en icke-fråga i Sverige. De allra flesta barn och unga har dessutom konsumerat eller exponerats för pornografi, men i princip ingen av dem har pratat med en vuxen om detta.

Under arbetet med boken tog författarna hjälp av forskare, psykologer och poliser men framför allt ungdomar som har delat med sig av sin verklighet. Flera av dem hade sin första kontakt med porr via skolans datorer och surfplattor.

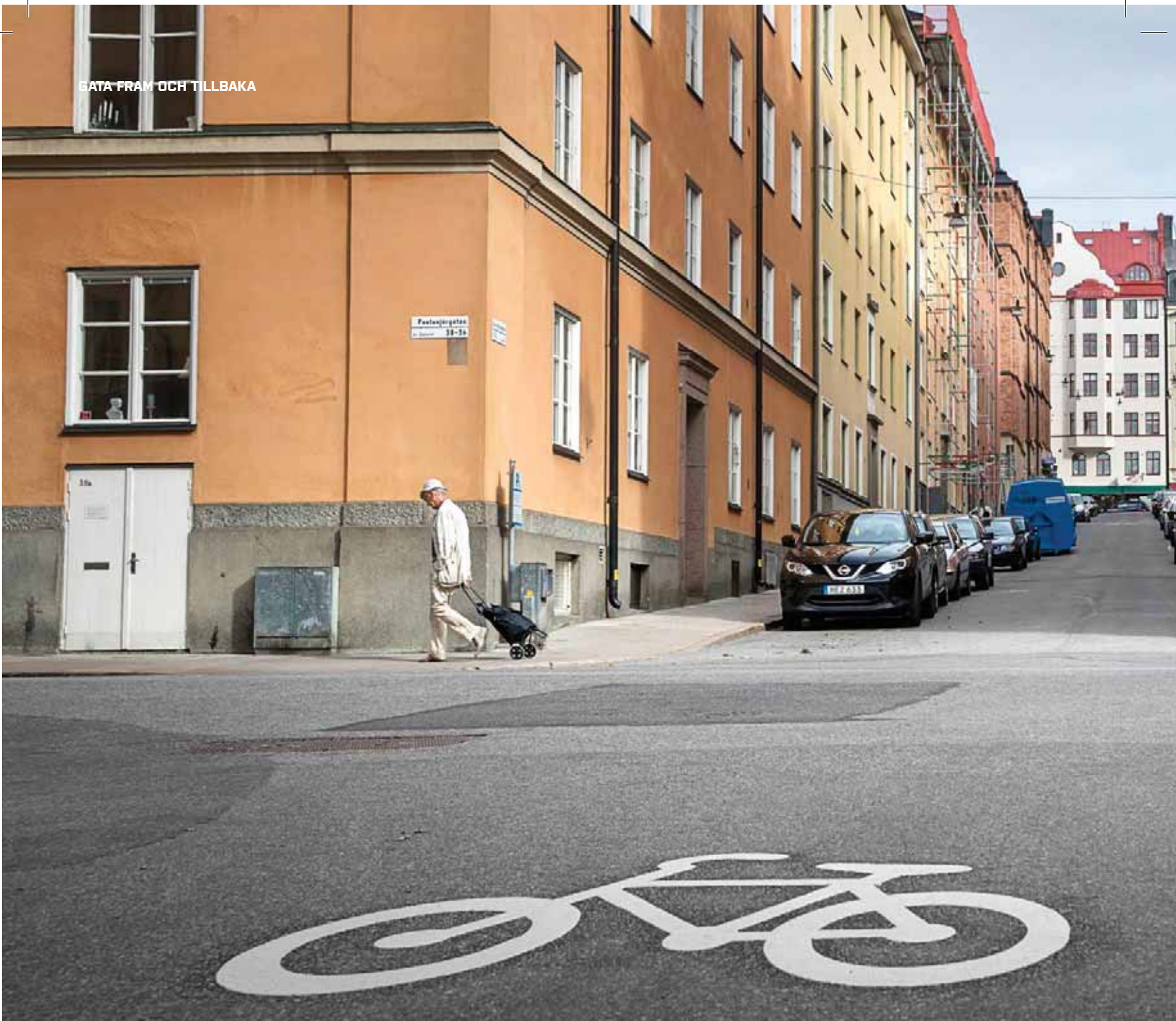
– Att många skolor saknar ett filter för porr var ny information. En annan sak är den beroendeproblematik som många barn och unga berättar om. En viktig aspekt i den hälsofråga som pornografi är.

Enligt kriminologen Nina Rung har de som misstänks för sexualbrott med inslag av sadism och våld alltid fått sin inspiration från pornografin och en av frågorna som tas upp i *Visuell drog* är om det finns ett samband mellan pornografikonsumtion och hälsa, attityder, relationer och sexliv. Och hur vuxna ska prata med barn och ungdomar om detta.

En förhoppning är, enligt Maria Ahlin, att lyfta bort en del av den skam och skuld som så ofta är kopplad till denna för många komplexa fråga och på så sätt göra pornografi till en mer avdramatiserad fråga som fler vågar prata om:

– Det behövs en förändring. Sverige behöver prata porr.

DAVID BOGERIUS

Karlsviksgatan, Kungsholmen 10.47-11.19

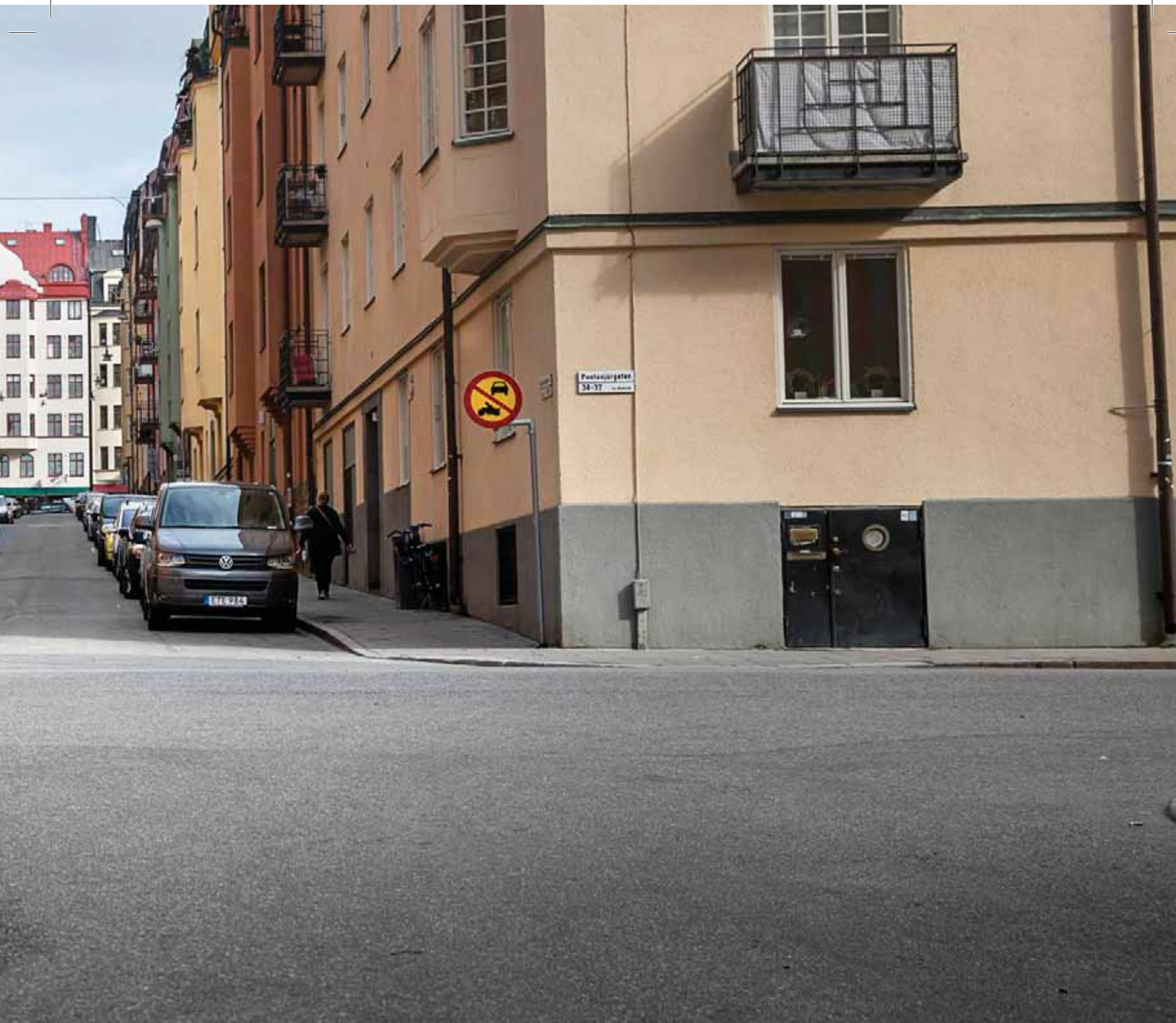
.....

Karlsviksgatan var en privatägd gata fram till en bit in på tjugotalet. Inga krogar här eller kvartersbutiker som lockar dit andra än de boende. 220 volt i stuprören, städgata på tisdagar, och Margot och Christer vill byta till sig en lägenhet i området. Men dörren till tatueraren hittades aldrig. **TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG**

PARKERINGSVAKTEN SER NÄRMAST

besviken ut när hon stämmer av uppgifterna från den blå bil som står parkerad längst ner på gatan, närmast Norr Mälarstrand där Karlsviksgatan börjar, och avgiften är betald via app.

Kvarteret med udda nummer närmast Norr Mälarstrand heter Vapensmeden. Det finns anledning att tro att namnet är en åminnelse av den gamla vapenfabrik, Stockholms Vapenfabrik, som låg här i slutet av 1800-talet och var specialicerad på kulsprutor i grova kalibrar. De exporterades och många länders flottor lär ha bestyckats med just Stockholms Vapenfabriks kulsprutor.

På stupröret – där SMC har monterat en 230 volts elkabel i både takränna och stuprör enligt varningsdekal – till vänster om dörren in till ögonfranssalongen sitter en uppklistrad lapp. Det är Margot och Christer som vill byta sin stambytta 2.5:a på Söder mot minst en trea i det här området. Två kontaktappar av sex har rivits av.

Avgift alla dagar, blå eller röd biljett. Städgata tisdagar 9-14.

I hörnet Pontonjergatan kommer en man med väldigt vida kamouflagebyxor gående. Han har en ryggsäck slängd över ena axeln, bar överkropp och dricker djupa klunkar ur en vattenflaska. Han stannar till

mitt i gatan, lämpar ner ryggsäcken mellan fötterna, drar upp dragkedjan, lägger i vattenflaskan, drar igen, slänger upp ryggsäcken på axeln igen och går Karlsviksgatan upp mot Hantverkargatan.

Inga krogar här, inga butiker som lockar. Karlsviksgatan var en privatägd gata fram till en bit in på tjugotalet. Ursprunget till namnet Karlsvik är okänt.

PÅ GATAN NEDANFÖR vid nummer nio står två Big Bag fyllda med rivningsbråte från vinden. En byggställning upp för fasaden precis utanför porten. När jag frågar en av männen som står och tittar ner i en

stor verktygslåda vad det är de gör på vinden, hänvisar han till att chefen snart kommer och att det är han som får svara på det.

Förutom huset närmast Norr Mälarstrand, är det bara balkonger på somliga av lägenheterna på den östra sidan av gatan.

De flesta av balkongerna innehåller tämligen typisk innerstadsrekvisita.

Ett städföretag – flyttstädning, dödsbon och röjning – har nogsamt tejpat upp reklam på en stolpe. Det kostar 2 500 kronor att flyttstäda en trea, veckostädning tre timmar kostar 490 kronor, allting efter RUT-avdrag.

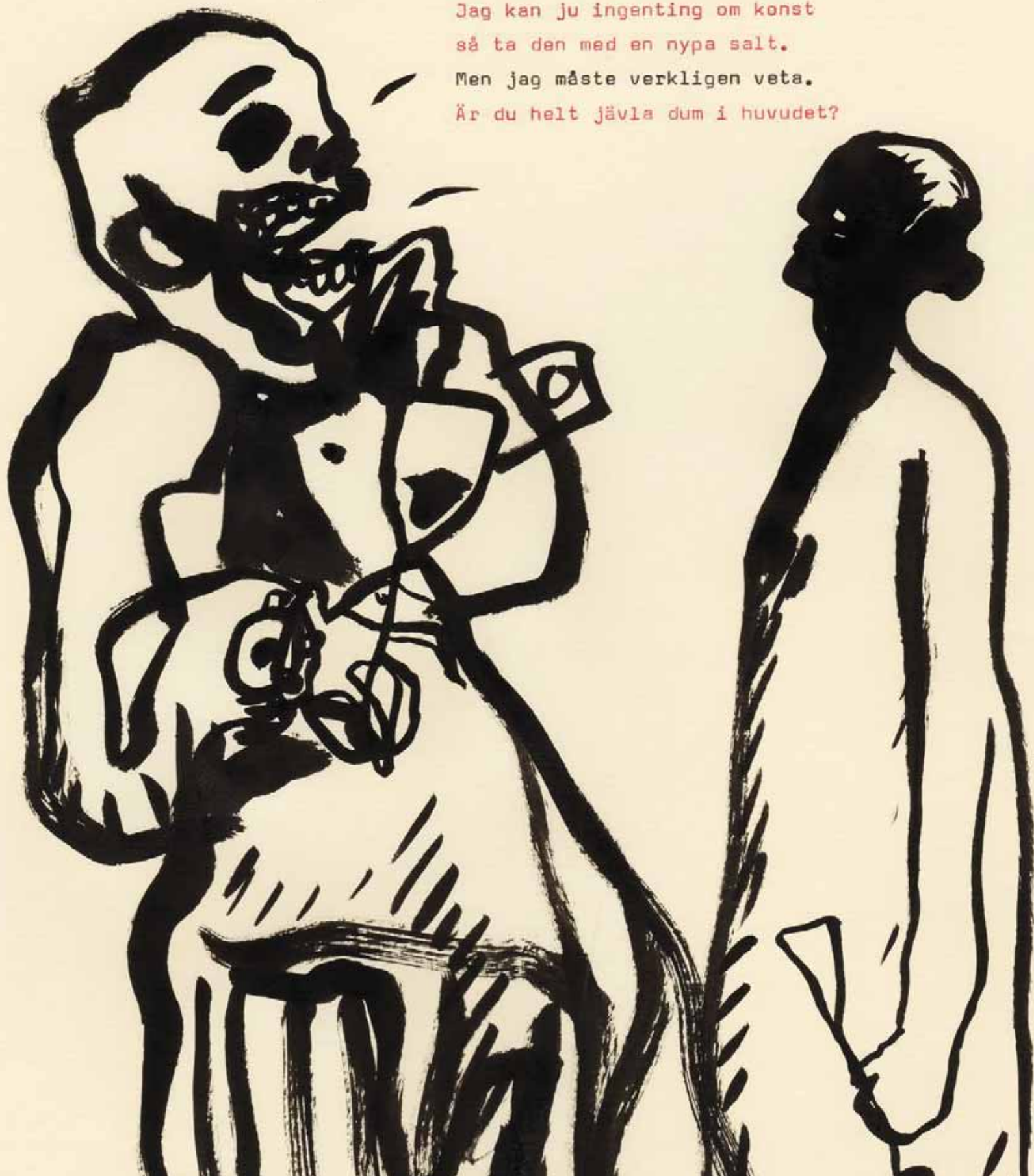
En blå Crescent Maja med båda däckens punkterade står utmed

fasaden några steg ner från butiken som säljer hyllor. Cykelkorgen har förvandlats till papperskorg, så den cykeln har nog stått där en tid. Det ligger fyra snusdosor, tre cigarettpaket, ett chokladpapper, fyra parkeringsbiljetter och ett hopknycklat papper i den.

Det står "I ♥ Melanie" med svart tusch på en fasad. På ett fönster bredvid solariet i hörnet Hantverkargatan, som har öppet alla dagar mellan sex på morgonen och elva på kvällen, sitter en stor rund skräckish dekal från Dark Side Ink – tattoo & piercingstudio.

Kommer dock aldrig riktigt underfund med vart dörren in dit ligger. ☹

- En spontan fråga.
Jag kan ju ingenting om konst
så ta den med en nypa salt.
Men jag måste verkligen veta.
Är du helt jävla dum i huvudet?

MARIA HAGSTRÖM PÅ MINUTEN

DET ÄR UTRÄKNAT på minuten. Det tar nio minuter att gå de 646 meterna till tunnelbanan. Går jag raskt tar det sju minuter. Fem om jag halvspringer. Väntetid på perrongen: en minut. Det tar 13 minuter med tunnelbanan till T-Centralen. Sen ytterligare en minut med rulltrappan upp till markplan. Och ytterligare åtta minuter att gå de 577 meterna till Brunkebergstorg, om jag går enligt SL:s beräknade takt. Sammanlagt 32 minuter från dörr till dörr. Om allt går som det ska. Och det ska det ju.

Missar jag tunnelbanan blir jag exakt tio minuter sen. Blir det vagnfel eller signalfel i tunnelbanan har jag i alla fall en ursäkt. Då är det SL:s fel. Sånt förstår sig folk på.

Men folk som inte bor i Stockholm förstår sig inte alltid på avståndsbedömningen här. Hur långt har du till stan? 13 minuter med tunnelbana till T-Centralen. Men hur långt är det? Det spelar ingen roll, det är tiden som räknas, även om SL-appen också anger antal promenerade meter, men det är minuter som bedömer avståndet till city.

Varje minut räknas. Tid är pengar.

Och pengar ska inte slösas med. Förvalta minuterna rätt, tiden är värdefull. Livet är kort – 44 150 400 minuter om jag blir så gammal som den svenska medelkvinnan. 27 856 800 minuter om jag hade fötts i Zambia.

SPARA TID OCH VINN TID. SJU MINUTERS SNABB PROMENAD TILL TUNNELBANAN, 35 MINUTERS STÄDNING. SLÖSA INTE BORT MINUTERNA. KLART EN BLIR STRESSAD.

VILL JAG FÖRLÄNGA mitt liv finns det saker att göra: "Lev längre – jogga fem minuter om dagen!" Det lär ge mig 5,6 extra år. Men samtidigt: "Vi bör röra på oss minst 30 minuter om dagen". Fast ändå: "Kom i toppform på sju minuter om dagen!". Eller till och med: "Därför räcker tre minuters träning – i veckan!"

Det är tydligt att det ska ta så lite tid som möjligt. Och det är klart – ett dygn har bara ett begränsat antal minuter. En tredjedel av dem sover

vi bort. Och under den vakna tiden är det så mycket som ska göras: förvärvsarbete, kanske tas hand om barn, handlas mat, borstas tänder (i två minuter med två centimeter tandkräm).

Kvinnan och mannen lägger 35

kar. Och sen fortsätter det ju: vuxna män och kvinnor jobbar ungefär lika mycket, men män utför mer betalt förvärvsarbete och kvinnorna mer obetalt hemarbete. Tiden är dyrbar. Tid är pengar. Vilken tid räknas?

VI RÄKNAR PENGAR och vi räknar minuter. Spara tid och vinn tid. Sju minuters snabb promenad till tunnelbanan, 35 minuters städning. Slösa inte bort minuterna. Klart en blir stressad.

Med mindfulness tio minuter om dagen kan vi känna mer lugn. Träning minskar också stress. 30 minuter om dagen, eller kom i toppform på sju, eller tre minuter i veckan. Investera tiden.

Men egentligen, den där tiden då vi stressar meningslöst i en långsam kö: "40 bortkastade minuter jag aldrig får tillbaka!!!", kanske inte är så bortkastade. Livet består av minuter som måste "slösas" på jobbiga eller obetalda saker, hur skulle det annars se ut? Om alla minuter var dyrbara, då skulle vi inte märka att de var det. Så slösa minuter. Slösa dem gärna på kvinnorna, åt kvinnorna. ☹

VÄLPLANERAT BOLÅN I GENOMGÅENDE BRA SKICK.

Flytta till oss och bli en av Sveriges nöjdaste bolånekunder.

För andra året i rad har vi fått utmärkelsen "Sveriges nöjdaste bolånekunder" i Svenskt Kvalitetsindex undersökning. Vid flytt av bundna bolån så kan din nuvarande bank ta ut ränteskillnadsersättning.

SBAB!
från dröm till hem

För – nästan – första gången sjunger Maia Hirasawa på svenska. Med plattan *Vacker och ful* har hon lämnat både engelskan och Japan bakom sig. Men live blir det ett steg tillbaka mot jazzen och "det sättet att tänka". TEXT DAVID BOGERIUS FOTO ANNELI HILDONEN

ÖSTSVENSK

Producenten Jonas Svennem brukar kalla det för "Vacker och full" men det är ett I för mycket. *Vacker och ful* är titeln på Maia Hirasawas nya album.

– Jag tycker alltid att sånt är jättesvårt. Jag tänker att nu kommer jag att få frågor om titeln utan att ha nåt genomtänkt svar. Först är främst är ju "Vacker och ful" en låt som jag tycker väldigt mycket om, men jag kände också att det kunde spegla skivan. Livet, eller allt, har ju liksom två sidor på nåt sätt.

Bortsett från EP:n *Dröm bort mig igen* är *Vacker och ful* hennes första skiva där hon sjunger på svenska. Fast egentligen inte.

– Jag hade ett jazzband för 20 år sen och vi släppte en skiva med mina låtar på svenska. När jag började skriva musik skrev jag texterna på svenska, sen när jag fyllde 25 och lärde mig spela gitarr kom de engelska texterna.

Tanken att sjunga på modersmålet har alltid funnits där, men mitt uppe i en framgångsrik Japan-karriär har det känts konstigt.

– Jag har vetat att jag ska göra det men inte när. Den perfekta tidpunkten kommer aldrig att komma men jag ville verkligen göra det nu. Jag har så mycket musik på svenska. Samtidigt fick jag lite prestationsångest och kände att allt lät så klyschigt plötsligt, men jag gav mig sjutton på att jag skulle vara nöjd med allting. Mina engelska texter betyder också mycket för mig, men det finns många verser som jag bara slängt ihop på några minuter.

Den här gången har orden verkligen vägts. Det är till och med så att några goda vänner har fått se texterna för att komma med synpunkter.

– Tidigare hade jag inte kunnat göra så. Texterna har varit heliga på något sätt, det är väldigt personligt för mig.

TROTS SIN BAKGRUND inom jazzen sveptes Maia Hirasawa in i den väg av kvinnliga singer/songwriters som var som störst i mitten av 2000-talet. Sittandes vid ett piano framförde hon The Arks "The Worrying Kind" inför miljontals tv-tittare i Melodifestivalens final 2008.

Året efter kom albumet *GBG vs STHLM* som fick blandad kritik, mest treor men även fyror och tvåor i betyg. I stället tog det rejäl fart i Japan där Maia Hirasawa gjort sig ett namn även som kompositör av musik till filmer, tv-serier och reklam.

– Det händer saker hela tiden när jag bodde

SAMTIDIGT FICK JAG LITE PRESTATIONS-ÅNGEST OCH KÄNDE ATT ALLT LÄT SÅ KLYSCHIGT.

där. När jag sen flyttade tillbaka till Stockholm så var det väldigt mycket fram och tillbaka mellan Japan och Sverige vilket gjorde att jag kände mig splittrad. Nu har det lugnat ner sig lite grann men jag kan fortfarande bli lite frustrerad och känna att jag skulle vilja åka dit och jobba i ett år. Jag har ju barn och vill att de ska börja skolan i Sverige men det är några år kvar innan dess.

Vissa av låtarna på *Vacker och ful* har redan getts ut i Japan i engelska versioner som var svåra att få ihop.

– Jag insåg hur sjukt svårt det var att skriva om dem till engelska. Det är mycket lättare att göra tvärtom i och med att jag är mycket bättre på svenska.

Förra sommaren turnerade Maia Hirasawa med Annika Norlins Hello Saferide, precis som hon gjorde 2005-2008.

– Vi kom fram till att det var nåt slags tioårsjubileum så jag följde med och spelade. Det var hur roligt som helst och jag hoppas att fler tänker att de kan fråga mig. Det var jättekul att bara vara musiker även om jag inte enbart skulle vilja vara det, jag vill ju stå längst fram också. Jag spelar ju alltid när jag sjunger mina egna låtar men man kan utvecklas mycket av att spela andras låtar. Det är en så skön känsla att spela på en konsert och veta att man inte har det yttersta ansvaret för att underhålla och leverera. Jag kan lyfta andra men inte mig själv och det var otroligt roligt efter att ha spelat så mycket själv. Sen spelade det säkert stor roll att jag och Annika är så goda vänner och att man blir väldigt nostalgisk över svunnen tid.

På *Vacker och ful*-skivan låter du lite som Annika Norlin.

– Det var intressant, för hon har ju en dialekt som inte jag har. Det har jag aldrig hört att vi skulle vara lika varandra röstmässigt. Men jag har lyssnat jättemycket på hennes musik och hon är ju också en av dem som har hjälpt mig med texterna. Sen är hon även med och körar på en låt.

Och nu blir det en Sverigeturné?

– Ja, vi ska spela på trio. Målet är inte att det ska låta exakt som på skivan utan att få fram låtarna på bästa sätt i den uppsättningen och vara ganska fria i det musikaliska. Jag kommer ju lite från jazzen och har valt folk – Josefine Lindstrand och Thomas Backman – som känner till det sättet att tänka. Jag spelar elgitarr men även lite bas så det känns som att alla tre får utvecklas musikaliskt. ☺

MAIA HIRASAWA FÖDD: 1980 i Sollentuna. Pappan är japan och mamman svenska. **BOR:** Stockholm **FAMILJ:** Sambo och tvillingar **YRKE:** Musiker, kompositör. **AKTUELL:** Med albumet *Vacker och ful*. Spelar på Södra teatern den 20 november.

.....
Det är trångt på Stockholms gator, allt fler cyklister samsas om utrymmet med bilister och fotgängare. Och de är inte helt sams. Forskare tittar nu på hur människor betar sig i trafiken – vilka konflikter som uppstår. Vem äger ytan? Någon måste ju ge vika. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**
.....

TRAMPAR PÅ I TRÅNGSELN

Den värsta morgonrusningen är över i Hornstull.

Det höga flödet av cyklister in mot stan har avtagit och trafikforskaren och psykologen Sonja Forward, som står i korsningen och observerar trafiken, konstaterar att det under rusningstider är för många trafikanter på en alldeles för liten yta.

– Det kommer många bussar och bilar och cyklister tar upp tre fält för att de är så många. Det är kaos. Ibland väntar 40 cyklister samtidigt vid ett röd ljus, säger hon.

Sonja Forward har länge forskat på Statens väg- och transportforskningsinstitut om mekanismer som styr trafikanters beteenden. Nu deltar hon i ett delprojekt finansierat av Länsförsäkringar, med målet att minska cykelolyckorna. Hon och kollegorna observerar konflikter med protokoll, kameror och hastighetsmätare, i olika trafikflöden.

– Under morgonen hände det att de som låg i buss- och taxifilen och skulle svänga höger inte lämnade företräde för cyklister. Vid några tillfällen fick cyklister bromsa hårt för att undvika en kollision. Och när bilister lämnade företräde fanns det andra bakom som tutade. Här kan man vända klagomålen som bilisterna brukar ha på cyklister, här gjorde inte cyklister fel.

Däremot såg hon några som cyklade mot rött, men det var när övrig trafik hade rött så det ledde inte till konflikter. En förklaring till röd ljuscyklandet, menar Sonja Forward, är att man vill behålla flytet, att det krävs ganska mycket energi att stanna och starta om.

CYKLANDET HAR ÖKAT kraftigt i Stockholm – med över 70 procent i innerstaden de senaste tio åren. Samtidigt växer befolkningen och fler ska dela på samma yta. Bussar, bilister, cyklister och fotgängare. Det är bäddat för konflikter. På Facebook-sidan Cykla i Stockholm lägger cyklister ut bilder på hinder i cykelbanan och på gator hörs arga rop från bilister, cyklister och gångtrafikanter och snabba inbromsningar. Det finns irritation över bilar som parkerar i cykelbanan, cyklister som tummar på reglerna, fotgängare som inte ser sig för, "lycrafolk" som

MAN FÅR TÄNKA ATT LYCRAFOLKET KANSKE INTE SKULLE HA CYKLAT OM DE INTE KOM FORT FRAM, DE KANSKE SKULLE HA SUTTIT I EN BIL I STÄLLET. Sonja Forward

cyklar för fort, andra som cyklar för sakta. Bilister ställs mot cyklister som ställs mot fotgängare. Egentligen handlar det framförallt om en sak: ytan är för liten och vem äger den yta som finns?

– Alla kan inte få rum. Stockholm växer, det är en orimlighet – nån måste ge vika, säger Sonja Forward. Fotgängarna har fått ge vika på många håll eftersom många trottoaren nu också är cykelbanor. Men nu har vi börjat se ett skifte i synen på planeringen av Stockholm. Politiker har tidigare inte velat säga "minska bilismen", men nu har man börjat prata om det.

Sonja Forward menar att ett av Stock-

holms problem är att staden planerades utifrån bilen. I Sverige klumpades också gång och cykel länge ihop, i stället för att ses som två olika färdssätt som ska ha varsin yta. Danmark pekas ofta ut som cykelvänligt, där finns bland annat olika nivåer mellan cykelbana och gångbana, vilket gör att det inte är lika lätt att gå från den ena banan till den andra.

PÅ ANDRA SIDAN korsningen kommer Mats Lundquist cyklande med kappen i korgen. Han är på väg in till city. Han cyklar varje

dag och det har han gjort ända sen han flyttade till Stockholm 1970.

– Förr fanns det ju inga cykelbanor, då cyklade jag på vägbanan. Trottoaren har jag nog nästan aldrig cyklat på, bara i trängda lägen, säger han, skrattar till och erkänner att det händer att han genar ibland.

– En annan förändring är förstås mängden trafik som har blivit alldeles enorm. Det blir lite rörigt med cyklister ibland, framför allt runt Gamla stan på Skeppsbro-sidan. Det är lite irriterande, men annars tycker jag det flyter på bra. Bilarna håller sig undan och gör som de ska. Dem stör jag mig inte så mycket på, men jag förstår inte att de kör bil i stan – det går ju knappt.

För att minska bilismen skulle Stockholm behöva bättre parkeringar vid pendeltågen, samt ett flertal infartsparkeringar med snabba bussar som tar folk vidare in mot stan, anser Sonja Forward.

– För att få med sig bilisterna måste vi börja prata om vad det är för Stockholm vi vill leva i om 10-15 år. Vill vi ha en stad med bara massa vägar överallt? Det tror jag att väldigt få vill. När jag hör bilister som klagar på att det är många cyklister brukar jag säga: men tänk om de alla satt i en egen bil, hur skulle Stockholm se ut då?

Cykelbanorna behöver bli bredare för att både snabba och långsamma cyklister ska få plats, utan att behöva störa sig på varandra.

– Man får tänka att lycrafolket kanske inte skulle ha cyklat om de inte kom fort fram, de kanske skulle ha suttit i en bil i

Mattias Haeger.

stället. Man måste anpassa så att de kan cykla fort, samtidigt som andra kan cykla långsammare, säger Sonja Forward.

Stockholm stad vill gärna se sig som en cykelstad med ambitioner att många fler ska cykla, hur många cyklister ryms i stan?

– Om vi har kvar samma mängd bilar så kommer vi till ett läge när det blir för trångt och då kommer det att bli många fler konflikter. Det behövs mer utrymme för cyklister och ytan måste tas från bilen.

MATTIAS HAEGER ÄR klädd i cykeltajts och sportiga solglasögon. Två-tre dagar i veckan cykelpendlar han från bostaden i Solna, året om.

Hur är Stockholm att cykla i?

– Farligt. Jag har kraschat två gånger. En gång med en bil som körde om och svängde höger framför mig. Den andra gången var det en person som klev rakt ut i cykelbanan med lurar i öronen.

Han berättar att han försöker undvika den värsta biten Sankt Eriksgatan/Torsgatan och ibland välja vägar med färre bilar. Men han

Trafikforskningen går framåt för Sonja Forward.

menar att ett problem också är att gångtrafikanter och cyklister är väldigt nära varandra hela tiden.

– Jag tycker att staden bör separera gångtrafikanter, cyklister och bilar i möjligaste mån. Då skulle det bli säkrare.

Hamnar du i konflikter i trafiken?

– Jag kör nog ganska defensivt, särskilt som jag har råkat ut för ett antal grejer. Klart jag kan bli irriterad på folk ibland, men inga riktiga konflikter.

Sonja Forward anser att vi får räkna med

att alla inte gör som de ska och vara uppmärksamma och inte till exempel "pillra med mobiltelefoner". Men lite vett och etikett skulle kunna behövas.

– Vi måste ta hänsyn till varandra, oavsett färdmedel. Vi kan inte bara tänka: jag ska fram! Man måste känna lite empati för sina medmänniskor och då stannar man, man visar vart man är på väg. Stockholm har väldigt många småortsbor som har samlats i en stor stad och kanske har man inte vanan att dela ytan med så många andra, men vi måste tänka på att vi är storstadsmänniskor och på hur vi ska umgås tillsammans. Vi måste acceptera att det är trångt ibland och att människor har olika behov.

– Men tänk också på hur du använder din egen energi och att den kan användas till nåt mera produktivt än att reta sig på andra. Om du är väldigt kritisk mot andra trafikanter kanske du ska gå till dig själv, kanske du inte mår så bra just i dag. Mår du bra är du mer tolerant. ☺

Trafikborgarrådet:
"Måste göra en samspelskampanj"

LESELOTTE VAN DER MEUS

STOCKHOLMS STADS AMBITION är att konkurrera med kända cykelstäder som Köpenhamn och Amsterdam. Det är en lång bit kvar.

Staden satsar drygt en miljard kronor på cykling fram till år 2018 och en cykelplan har tagits fram. Målet är att 15 procent av alla resor i rusningstrafik ska göras med cykel år 2030.

Cykelparkeringarna och cykelpumparna ska bli fler och skyltningen bättre. Nya cykelstråk ska byggas och de som redan finns ska förbättras. Enligt trafikborgarrå-

det Daniel Helldén (mp) prioriteras gång- och cykeltrafik och utrymme kommer att tas från bilisterna.

Hur kan konflikter mellan bilister, cyklister och fotgängare minskas?

– Vi arbetar i mycket hög grad med att separera utrymmet mellan fotgängare, cyklister och bilar. Vi lägger inte längre ut cykelfält i bilvägarna. Efterlevandent av trafikregler är inte så bra i Stockholm, vilket man kan se bland annat vid Slussplan och Klarabergsgatan där bilister systematiskt bryter mot trafikreglerna, trots skyltar. Vi inser att vi måste göra nån form av samspelskampanj för att olika trafikanter ska förstå sina olika förutsättningar, säger Daniel Helldén.

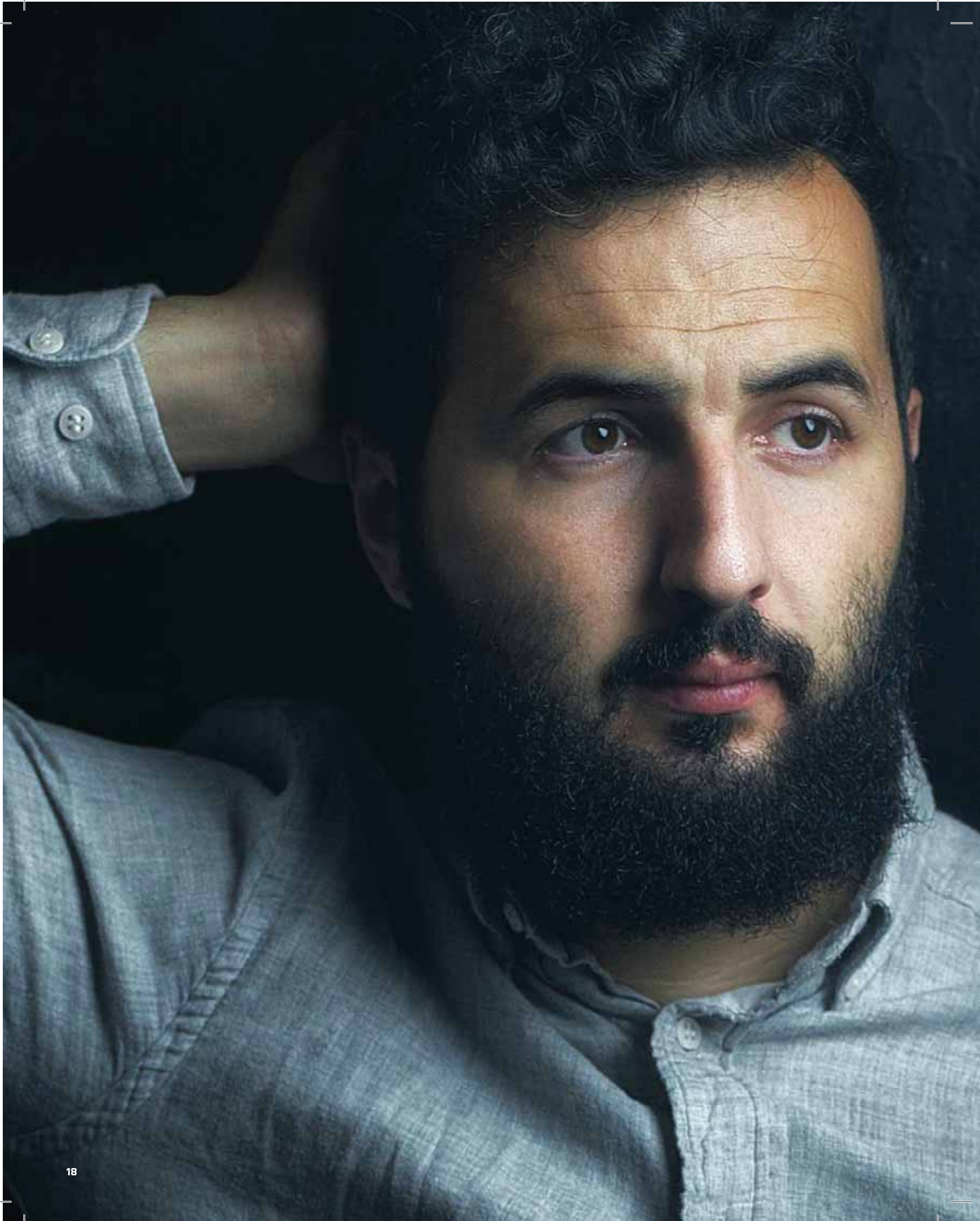
CYKELFAKTA STHLM

I Stockholms stad finns 860 kilometer cykelbana.

80 procent av stockholmarna har mindre än 30 minuter med cykel till sin arbetsplats.

Stadens första cykelpump, som sattes ut vid Slussen 2005, används i snitt 3 000 gånger per månad.

På Liljeholmsbron cyklade cirka 10 000 cyklister per dygn i maj.

SKÅDAR SIN SAMTID

.....

Soran Ismail är först och främst komiker. Yrket handlar för honom om att skåda sin samtid och kommentera den – ibland är det han talar om mörkt och tungt, ibland lättsamt och tramsigt. Rottrådarna till hans humor går tillbaka till barndomen och det skydd från livet han då behövde för att stå ut med tillvaron. På vänster arms insida har han tatuerat in orden "You'll never walk alone". Det har med både ett fotbollslag och en livsfilosofi att göra. **TEXT ULF STOLT FOTO JOEL NILSSON OCH HENRIC LINDSTEN**

.....

Soran Ismail skruvar med locket lite av och på till flaskan med sockerfri vitamindryck och berättar om hur det var när han för drygt 15 år sedan landade i södra Kentucky för att göra ett år som utbytesstudent på High School. Att resa till USA var helt hans eget initiativ, han hade suttit i sitt rum i Knivsta och sökt runt på nätet och hittat en organisation att resa med. Och för honom var den romantiserade bild han hade av USA allvarligt influerad och kolorerad av tv-serien *O.C.*

– Jag ljög och fyllde i att jag bara gillade sånt som sker vid kusterna – surfing, vindsurfing, segling, strandliv, men jag har aldrig gjort sånt i hela mitt liv. Så hamnade jag i södra Kentucky, mitt i bibelbältet.

Han möttes vid flygplatsen av en – aningen försenad – lokal representant från organisationen, allt hade inte hunnit gå i lås kring hans placering. Någon dag senare flyttade han in hos sin amerikanska värdfamilj, efter att de fått "tjata" in honom.

– Men jag är nog ganska bra på att... när det är illa gnäller jag inte så mycket. Jag gnäller i vardagen, men man får bita ihop.

Han hamnade i princip mitt på själva spännet till det amerikanska bibelbältet. Den kristna konservativa moralen styrde det lilla samhället ganska hårt, tv ansågs vara satan, han bodde i en dry county – alkohol fick inte säljas – och de som inte gick i kyrkan ansågs vara trailer trash och var utanför samhällsgemenskapen, sågs ner på eller tycktes synd om.

– Det var en viktig lärdom för mig hur viktigt det är med kontext och kultur. De svär inte, till exempel. Man får inte säga ass, det heter "butt". Det heter inte "what the hell", det heter "what the heck". Och man säger inte "oh my God" för man får inte ta the Lords name in vain, så man

OM FOTBOLL

– Jag tror inte det främst handlar om att vinna, de som säger det har nog inte riktigt tänkt klart. Säg att ditt lag vinner ligan, sen börjar man ju om, då gör man ju om det igen. Och igen och igen. Det är minnena och upplevelserna och erfarenheterna under tiden som är grejen. Om ditt lag vann varje match med 10-0 så skulle det inte vara kul, folk skulle inte gå dit längre. Det handlar om en stark delaktighet i det här livet och i det ingår att ibland blir man ledsen och besviken, ibland blir man glad. Det behövs båda.

NÄR DET ÄR ILLA GNÄLLER JAG INTE SÅ MYCKET. JAG GNÄLLER I VARDAGEN, MEN MAN FÅR BITA IHOP.

säger "oh my gosh". Allt det där blev små små nycklar till språket och hur man ser på saker.

Soran Ismail beskriver sin värdfamilj som väldigt gullig och snäll, men också som "strängt religiös och hård". Familjen drev en bondgård och fadern hade dessutom en byggfirma, Soran Ismail och de tre av familjens sex söner som fortfarande bodde kvar hemma förväntades hjälpa till både på bygget och på gården efter skolan och fram till dess att det mörknade på kvällarna. På lördagarna var det upp sju och jobba till dess att solen gick ner, på söndagarna kyrkan och Sunday School, lite jobb på gården och sedan ledigt.

– Det var väldigt speciellt, annorlunda och hårt, men jag minns det som en positiv tid. Jag bet ihop och ville leva det livet de levde. Ingenting var ju tvång, men om jag inte gör det så är jag ju inte med i det där livet som familjen är. Jag var inte tvungen att gå i kyrkan, de visste att jag inte var religiös. Och i den mån jag är det så har jag muslimsk bakgrund. Jag ville leva livet som de levde det, prova på livet som det var för dem, för att få en förståelse för det, inte bara plocka de bitar jag tyckte var kul och som jag ville göra.

– Jag fick ut mer av det och kom närmare dem genom att göra det. Jag tror att det året är det år i mitt liv då jag växt och mognat som mest som person.

Det var också där, strax före termins avslutningen, som Soran Ismail klev upp på en scen och levererade stand-up första gången. Men det begrep han inte själv då.

– De hade en talangshow – jag fattar det i dag att vad jag gjorde var att jag gick upp och körde stand-up. Jag höll ett tal och tackade folk, men det var ju stand-up med punchlines hela tiden, men jag fattade ju inte... jag visste nog inte hundra vad stand-up var då.

Några år senare vann han, som 18-åring, stand-up-tävlingen Bungy Comedy. Fast han egentligen bara anmälde sig dit för att

bevisa för sig själv att stand-up naturligtvis inte var något för honom, men så att han som 55-åring skulle slippa tänka "what if..." om han dittills i livet inte gjort i alla fall ett skarpt försök.

BOULEVARDTEATERN PÅ GÖTGATAN 19 mars i år.

En av en handfull tidiga provföreställningar inför showen *En skam för Sverige 2* som Soran Ismail och Magnus Betnér

börjar rulla ut över landet 30 september. Fullsatt. Ganska ung publik. Ungefär jämbördig könsfördelning.

Soran Ismail löser av Magnus Betnér på scenen. En tes han driver i sitt ganska lågmälda och resonerande framförande den här kvällen är att hans generation – Soran Ismail är född 1987 – är känslomässigt bortklemad, lättkränkt och har felaktiga, alternativt överdrivna uppfattningar om en hel

del saker. Som de dessutom har möjlighet att högljutt dela med sig av i alla olika sociala medier som det finns ymnig tillgång till.

Han påpekar bland annat att ordet genier missbrukas: "Ingen av er kommer nånsin träffa ett riktigt geni. Ingen av er. Ingen".

En felaktig uppfattning rörande muslimer: "Ja, jag är muslim, men jag knullar och dricker baconshots".

Och han går i god för att det inte är en

dödlig sjukdom att bli kränkt: "Du har inte blivit kränkt. Inte på riktigt. Men tycker du det så okej, känn dig lite kränkt, det är inte farligt, det går över. Och du klarar det."

Av det han talade om den kvällen på Boulevardteatern finns i dag – vi träffas och gör intervjun på ROA: s kontor på Södermalm tre veckor före premiären – inte många spår kvar i Soran Ismails minne.

– Helt ärligt så är materialet förträngt ►

just nu, men jag litar helt på att det finns nånstans inne i huvet.

Han berättar att de har ytterligare en provföreställning, den sista innan premiären, i Laholm kommande söndag.

– Jag kan inte göra saker förrän jag måste, och det är ju inte premiär i kväll så än måste jag ingenting. Teserna är kvar, men många skämt och sidospår är glömda. Vissa säkert för alltid, andra kommer jag märka inte är relevanta längre, eller inte kul. Och det kommer hända saker under hösten – amerikanskt val, världsliga uppgörelser mellan USA och Ryssland om Turkiet eller vad fan vet jag. Eller om jag ser nåt knasigt på tunnelbanan som är värt att ta upp. Det blir intensivt arbete från och med måndag efter sista provföreställningen.

– Jag är bra på att bara lägga undan det och inte tänka på det. Jag oroar mig inte, har inte ångest för det, det ligger bara undanträngt nånstans där jag inte märker av det.

Filmade eller bandade ni provföreställningarna?

– Nej, vi har inte filmat dem. Vi har en tekniker som heter Micke, ibland spelar han in, ibland inte. Och det händer att jag frågar honom om jag vill komma ihåg nåt. Och förhoppningsvis har han bandat det.

Inget manus kvar att återvända till??

– Jag har aldrig manus. I bästa fall har jag antecknat stolpar i telefonen. Då står det kanske sex-sju ord som är de 50 minuterna. Det kan stå till exempel "generationer", "Lyxfällan", "pappa". När jag tittar på det i efterhand, it makes very little sense. Jag kan komma ihåg ämnet, tesen, men den går att säga på en minut – det är ju alla skämt och stickspår och fördjupningar som gör att den biten är en kvart.

– Hjärnan tvingar mig – nu sitter det folk och lyssnar och tittar, på nåt sätt hittar man det. Det kommer ofta av att stå på scenen. Efter söndag kommer det kännas bättre, då vet jag vad som inte funkar.

Soran Ismails första föreställning var som en geografisk resa genom Sverige, olika skämt om Sverige. I nästa show var tesen att demokrati är överskattat, saker i föreställningen kunde ändras men tesen var densamma och gick som en röd tråd genom föreställningen. Och senast var det föreställningen *En skam för Sverige*, vars röda tråd han beskriver som "att man blir dum när man blir rädd. Och olika exempel på varför och hur och vad man kan göra".

– Den här gången tror jag tesen kommer att vara hur dålig, eller hur oförberedd, min generation är på livet. Min röda tråd är att vi blivit för daltade med. Man pratar ofta om det men då handlar det om ekonomi och daltande hemma. Men viktigare tror jag är vad det betytt känslomässigt. Äldre generationer är bättre förberedda på att hantera besvikelser, sorg, ilska, för att man varit tvungen att göra det på ett annat sätt. Där kommer den röda tråden vara. Sen kan det handla om att man inte kan hantera känslan av att vara kränkt och vad det gjort med samhället och andra människor. Sen kan det vara nåt helt annat – exempel kan bytas ut men tesen är densamma genom hela min akt.

– Så länge föreställningen har samma namn kommer man att känna igen det mesta. Mellan premiären och sista föreställ-

ningen kan det vara en hel del nya skämt, men du känner igen det, den röda tråden. Sen är tanken att när det är klart så sägs aldrig de orden mer på en scen i en föreställning, då skrotar jag det och gör nytt. Har showen ett nytt namn är det nya skämt.

EN DRYG VECKA innan vi ses har den amerikanska komikern Amy Schumer uppträtt på Hovet och blivit häcklad av en man som några minuter in i hennes uppträdande skriker "Show us your tits", blir utkastad och händelsen skapar dagen efter internationella rubriker.

Att som komiker bli häcklad på scenen är en del av vardagen, någonting jättevanligt.

– Därför var det lite konstigt, den här reaktionen efter Amy Schumer. Jag fattar att det är en man som säger det och att hon är kvinna. Men jag skulle snarare vilja

säga "välkommen till vår bransch" än nåt annat.

Han berättar om en kollega som dagen efter skrev på Facebook att "det spelar ingen roll om det är en källarlokal på Söder eller om du säljer ut Hovet, det är alltid en Finlandsfärja".

– Det är alltid folk som tror de ska vara med och göra kvällen roligare och bättre. Ofta kommentarer – är det en kvinna är det nåt om det, är nåt svart är det om det.

Vad får du för häcklingar?

– Olika. På nåt man sagt, politiskt, skäppet eller utseendet. Man säger nåt – "bla, bla, bla Göteborg" – så skriker nån nåt tillbaka på det.

– Med det inte sagt att det inte skulle vara sexism, naturligtvis är det det. Men det har mer att göra med att hon är komiker än att hon är kvinna. Det är inte så att häcklingar händer kvinnliga komiker oftare än manliga, det händer komiker. Punkt. Sen kan det vara så att när kvinnliga komiker blir häcklade så får de höra sexism, rasifierade får höra rasism. Det beror på, liksom. Det ena utesluter inte det andra, men det var för att Amy Schumer är komiker hon fick höra det där.

Soran Ismail ser häcklandet av komiker som någonting synnerligen respektlöst, kanske inte framför allt mot den person som råkar befinna sig på scenen, utan mot den övriga publiken.

– Det är respektlöst mot den på scenen också, som kan ha förberett sig länge och har nåt viktigt att säga. Men det förstör mest för alla andra. Folk har betalat dyra pengar och planerat länge och sett fram emot att gå och se en person och vad den förberett och skapat. Och inte "plus fyllo på rad fem och vad du har att säga".

KÄRLEKEN TILL STOCKHOLM

– Det är enkelt för mig. Det är storstad, här bor flest människor, här finns störst utbud och därför trivs jag bäst här. Ju mer man reser desto mer ser man hur rent och vackert det är. Du kan äta god mat från hela världen här. Man säger ofta – på tal om invandringen – att vi har pizzerior. Skit i det. Alla kan ha en pizzeria. Men vi kan äta gott från hela världen för att vi haft vietnameser som bott här länge, några perser, några från... Vad man än tycker om invandring så har en konsekvens av det blivit att man i Stockholm kan kaka god mat från hela världen.

DET HAR VÄL SATT DET LITE, RÄDSLAN FÖR OBEHAGLIG TYSTNAD, JAG STÅR INTE UT MED DEN ÄVEN NÄR ANDRA ORSAKAR DEN – SKA JAG DÅ SJÄLV ORSAKA DEN...

Mycket stand-up sker i miljöer där alkohol serveras.

– Ja, alla klubbar och så serverar ju alkohol.

Hur påverkar det, reglerar du med tider du inte uppträder efter?

– Absolut. Men folk gör olika. Jag går inte på scenen efter ett visst klockslag, typ åtta. Och på fredagar försöker jag att aldrig göra det. Men det beror på förut-sättningarna lite också – är det en klubb eller ett firmagig? Är det en firmafest brukar folk bli stökiga tidigare – de har haft konferens under dagen, slutat vid fyra, tagit en AW, vid sex är de inte talbara. Och det är inte deras fel.

– Jag beklagar mig verkligen inte, men jag har gjort detta så många gånger att jag vet att det är omständigheterna som inte passar. De har inte bett om det här, inte bett att få gå på stand-up när de är fulla – de vill få sin bonus i alkohol och flörta och hänga med jobbpolare. Då är det få som vill sitta stilla och tysta och lyssna på nån annan i 30 minuter.

Senare på kvällen samma dag vi ses ska Soran Ismail uppträda på en företagsfest, han gör några sådana jobb per månad.

– Det har säkert druckit, och det går alldeles utmärkt att dricka, men man får inte vara full. Det funkar inte, man måste inte vara hundra procent nykter men man får inte vara full.

– Sen är jag ganska petig och passar inte så bra i såna miljöer. Andra passar bättre. Jag har inte så mycket minspel, inte så mycket snack om knulla, inte så mycket skrik eller är teatralisk utan jag står ganska mycket rakt upp och ner och pratar med samma monotona, lugna röst.

SORAN ISMAIL HAR alltid levererat sin humor på samma lågmälda sätt, han har hittat sig själv mera i dag i den person han är på scenen, men i grunden är han "likadan i dag som jag var när jag började, bara mer van och rutinerad".

– Jag kan inte vara nån annan, det är inget val jag gjort eller tänkt ut. Jag är sån. Alltid. Det som är svårt, och en del av konsten, är att hitta sin röst på scenen. Allt ifrån att prata utan att stamma eller bli för torr i munnen till att våga vara och tro på sin humor och att vara lågmäld, inte banka in poänger utan lita på att de kommer att landa mjukt också.

Han berättar om första gången han stod på en scen och levererade stand-up – när han tävlade i Bungy Comedy – och hur han då tänkte ut att hans tre minuter liksom bara skulle rinna undan. Hur han förberedde sig och tog bort alla pauser så han skulle slippa höra den eventuella avsaknaden av skratt om han gjort paus efter en tänkt punchline.

Han illustrerar det hela med historien om två tomater som ska korsa vägen och en av dem blir överkörd, men i stället för tystnad efter "kom nu ketchup så går vi" så fortsätter han och berättar om de två kvisttomater hemma som nu kommer att bli ledsna, och så vidare.

– Det har väl satt det lite, rädslan för obehaglig tystnad, jag står inte ut med den även när andra orsakar den – ska jag då själv orsaka den... det finns inte ord för hur dåligt man mår då.

– Jag får ofta höra från människor efteråt att det är skönt att lyssna på någon som är lugn och trygg och behaglig och förlitar sig på orden. Jag är bara glad att jag kunnat få det här att funka för jag hade inte kunnat göra på nåt annat sätt.

Rottrådarna i din humor, vad sträcker de sig bakåt till?

– Humorn började som en försvarsmekanism för att kunna stå ut med livet. Man förstår det nog mer när man blir äldre, att man som barn nog snappade upp mer än man anade av att vara ett barn som växte upp på flykt. Allt från det jag föddes och de första nio månaderna innan vi kom till Sverige utan vetskap om hur framtiden skulle bli.

**FOLK HAR ALLTID AVGJORT MITT VÄRDE.
HUMORN BLEV ETT SÄTT ATT DISTANS-
ERA MIG FRÅN MIG SJÄLV OCH MINA
KÄNSLOR. EFTERÅT HAR DET SEN
BLIVIT EN DEL AV VEM JAG ÄR OCH EN
DEL AV MIG JAG TYCKER MYCKET OM.**

När Soran Ismail var sommarpratare 1 augusti 2012 berättade han en fruktansvärd episod från när han var spädbarn i cellen med sin mamma, hans pappa hölls fången på en annan avdelning i samma fängelse i Syrien dit de flytt från Irak via Iran. Och hur hans mamma hörde skriken om nätterna när de manliga fångarna torterades och hur hon tänkte att ett av de där skriken kunde vara hennes mans.

– Man kan inte förstå hur jobbigt det var för föräldragenerationen.

Flykten och allting rörande den, kan ni tala om det du och dina föräldrar?

– Vi pratar om det och pratar om det ofta, det är helt lugnt. För mig var ju flykten noll jobbig, jag var en bäbis. Det som snarare slår mig nu, när jag börjat prata dels med en psykolog och dels med vänner och börjat gräva lite mer i det – jag har inga minnen från min barndom. Jag har ett minne från förskolan när en kille sparkade mig i magen, det minns jag. Och nåt minne av när jag kissade ner mig i lågstadiet. Jag har inget minne av hur en dag var, eller vad vi gjorde i någon av skolorna jag gick. Det får man väl gräva mer i vad det kan bero på.

Utvecklandet av humor handlade om att skapa redskap för att klara av att hantera alltifrån sånt som var "riktigt allvarligt till sånt som för andra framstod som banalt, men som jag tog åt mig mycket av och blev jätteledsen för".

– Folk har alltid avgjort mitt värde. Humorn blev ett sätt att distansera mig från mig själv och mina känslor. Efteråt har det sen blivit en del av vem jag är och en del av mig jag tycker mycket om.

Vi pratar om humor, om stand-up och alla detaljer som påverkar just humorn och leveransen av den från scen till publik. Soran Ismail berättar att det finns ett tillfälle som är perfekt att säga det på, när det ögonblicket försvinner halveras humorn ganska snabbt och obarmhärtigt.

– Antingen om du är lite off med språket, eller om du säger ett ord fel, ett uttal bli

Vid matbordet – känt från bland annat Allt faller – i bakutrymmet på stand-up-krogen Norra Brunn på Surbrunnsgatan.

fel. Om du börjar sludra två ord innan du säger det så tänker folk på det och det blir inte alls detsamma. Det blir bara okej kul men det blir inte det här hjärtliga skrattet.

Under alla år han konsumerat stand-up live eller på nätet eller när han jobbat ihop med andra har han funderat över det här med humor och hur det fungerar.

– Alltid när jag kollar på kollegor så kollar jag på publiken – vilka skrattar, vilken typ av människor, vilka skrattar inte, hur funkade skämtet och vad kan det bero på.

Och han har kommit fram till att oändligt många saker spelar roll och måste tas med i ekvationen. Hans eget skägg, bland annat.

– Jag märker ju hur olika jag tas emot om jag har skägg eller om jag inte har skägg. Har jag inte skägget har jag ett väldigt pojkkaktigt utseende, speciellt när jag började när jag var 18-19 år. Om man står och pratar om saker, politiska saker till exempel, kommer man undan med betydligt grövre grejer om man ser barnsligare ut. Och när jag har skägg så blir det att jag kommer undan med färre saker, men jag tas mer på allvar, upplevs mer vuxen och seriös.

– Det finns en miljon såna här saker. Har du skjorta eller t-shirt på dig? Vad har du för skor? Hur lång är du? Vad har du för hållning? Vad är det för lokal, vad är det för veckodag, hur mycket har de krökat,

KATTEN GJORDE JAG SPONTANT, PÅ EN TATUERINGSSTUDIO NÄRA DÄR JAG BOR. JAG SKULLE VÄNTA EN TIMME PÅ ETT BORD PÅ RESTAURANGEN BREDVID OCH TATUERAREN HADE DROP-IN.

vilka är de? Jag tycker det är så oerhört intressant, eftersom jag testat så många gånger med så små saker som skiljer.

PÅ VÄNSTER ARMS insida har han tatuerat in orden "You'll never walk alone" – titeln på den låt av Liverpoolbandet Garry and the Pacemakers som fotbollslaget Liverpool FC gjort till sin låt.

– Dels är det Liverpools mantra och allt det där, dels är det min livsfilosofi, jag tycker det handlar om att man står upp, med och för människor som behöver det, som kanske upplevs som svagare. Ingen ska behöva gå ensam i sin kamp, vare sig det handlar om att äta skollunch ensam eller stora omvärldsfrågor.

– Ju mer jag lär mig om klubben och ju mer jag ser och hör så tycker jag att det stämmer överens med mig och min världsbild, det var därför jag gjorde den här

tatueringen när vi skulle spela in *Absolut Svensk*. Jag skulle träffa en tatuering i Trollhättan och vi hade ingen scen, ingen situation. Då sa jag: "jag kan tatuera mig". Så skrev jag "You'll never walk alone".

Varför blev det just Liverpool?

– EM 1996, första mästerskapet jag var gammal nog att följa, Sverige var inte med, det gick i England och jag hejade på England. Steve McManaman var min favorit-spelare, jag tyckte han var duktig, hade ett coolt namn, och han spelade i Liverpool. Sen var det nån Tipslördagsmatch och Liverpool vann med 5-1, typ. Sen var det Liverpool som gällde, sen har det vuxit mer och mer ju äldre jag blivit. Det gick inte att följa så mycket när jag var liten, hade man tur såg man tre matcher på en säsong. Det fanns inget internet på det sättet på den tiden, man visste inget om värvningar eller transferfönster.

På högerarmen har Soran Ismail ytterligare två tatueringar. En katt och en giraff.

– Jag gillar djur. Katten gjorde jag spontant, på en tatueringstudio nära där jag bor. Jag skulle vänta en timme på ett bord på restaurangen bredvid och tatueringen hade Drop-in.

– Jag har varit i Tanzania och hämtade hem en stor jävla giraff i ebenholtz som det blev en historia kring i Morgonpasset, så då gjorde jag en giraff också. Men det gör grymt ont att tatuera sig. Fruktansvärt ont.

På Kristallen-galan i år fick programmet *Absolut svensk* priset i kategorin "Årets fakta- och aktualitetsprogram".

– Om jag gör ett till tv-program blir det nåt helt annat. Jag tänker mig att det handlar om ett berättande och att det finns olika forum att göra det i. Främst är en komikers jobb att skåda sin samtid och kommentera den. Ibland är det jävligt mörkt och tungt, ibland lättamt och tramsigt.

Soran Ismail påpekar att människor ibland blandar ihop humor med glädje – "när man är glad behöver man inte humor, det är därför vår bransch är som lugnast på sommaren".

– Under ekonomisk depression är det två saker som alltid ökar – gambling och humor. Folk konsumerar sänt mer. Man behöver det då, folk behöver tänka på annat. Men när du mår bra och livet är härligt, då behövs inte humor. Humor bottenar – både för den som skapar det och för konsumenten – oftast i nåt slags mörker. Det är sällan ett skämt börjar med: "Fan vad bra det är att...". ☺

SORAN ISMAIL

FÖDD: 3 december 1987 i Iran, på flykt med sina föräldrar från Irak. Växte upp i Knivsta. "Det fanns i alla fall en nattöppen mack ute vid E4-an dit man kunde gå tre kilometer om man ville ha nåt när allt annat stängt..."

BOR: Södermalm.

GÖR: Komiker. Men har också lett tv-program, galor, håller på med podden *TSKNAS*, gör fotbollspodden *Heja Sverige – en landslagspodd*, föreläser, har skrivit krönikor i SvD. Samt en del annat. Lär ha varit en ettrig, snabb och svärpasserad ytterback med god spelförståelse i Knivsta SK.

AKTUELL: Med föreställningen *En skam för Sverige 2* tillsammans med Magnus Betnér. De uppträder med den på Chinateatern 3-4 oktober samt 5-6 december.

Val av typsnitt, färg och placering på taket är en del av det som ligger bakom utformandet av en centrums skylt. Den ska både berätta och signalera, synas och kommunicera. Efter mer än 50 år i blickfånget bär de sin historia. TEXT DAVID BOGERIUS FOTO RESPEKTIVE CENTRUM

SKYLTAR I CENTRUM

Det började i Årsta i november 1953. Den välbesökta invigningen av Sveriges första förortscentrum hade föregåtts av drygt tio års diskussioner och planering. Förebilden var engelska och framför allt amerikanska "community centres" som fått ett stort genomslag.

– Årsta Centrum var ett uttalat icke-kommersiellt centrum. Där skulle finnas mindre servicefunktioner som post, bank och frisör men framför allt kulturverksamheter, Folkets hus och andra samlingslokaler, säger Henrik Nerlund, kanslichef och sekreterare i Skönhetsrådet, en kommunal instans för granskning av detaljplaner och bygglovsärenden.

Skylten med "Årsta Centrum" fick ojämnt placerade versaler i modernistisk stil. Den placerades på taket ut mot torget ovanför samlingslokalen "Rymdhallen" och där står den än i dag.

– De här större skyltarna, de så kallade taks skyltarna som man sätter upp över takfoten, är ganska ovanliga nu. De finns bara i

förortscentrum, säger Henrik Nerlund.

Årsta Centrum och taks skylten fick snart många efterföljare och det tog heller inte särskilt lång tid innan den kommersiella verksamheten i form av kiosker och butiker hade flyttat in.

– Man insåg att det behövdes en viss kommers i ett centrum för att det skulle bli livaktigt och användas av en större dagbefolkning. För att få fler att bo centralt i förorterna byggdes ett högre hus runt centrumet, och på det huset sattes namnet för att på långt håll visa upp att här ligger centrum med affärer och tunnelbana. Ofta var det först en krans av radhus och sedan trevåningshus runt det höga huset med skylten.

Räcksta Centrum i västra Stockholm fick en tidstypisk skylt i neon.

Sedan mitten av tjugotalet hade fasader i Stockholms innerstad täckts av neon- och ljusskyltar med reklam. Liksom några av dem, som Tulo-skylten vid S:t Eriksbron och Stomatolskylten på Katarinahissen, sitter Räcksta Centrum-skylten kvar ovanför Räcksta krog mot Multrågatan. ▶

Efter en renovering 2011 utsågs den till vinnare i Stadsmuseets tävling "Lysande skylt" med motiveringen: "Räcksta Centrum i neon lyser både kaxigt och lågmält. Skylten stiger mot natthimlen i en elegant kombination av rörelse och dynamik. femtiotalets kulturarv tänds varje kväll i Räcksta."

– Jag tror att skyltpriset som Räcksta fick har satt ljuset på de här skyltarna och att de har en speciell historia och representerar sitt område. Många av dem sitter på hus som är offentliga eller åtminstone ägda av kommunala fastighetsbolag och då är det enklare att bevara dem, men jag tror även att privata fastighetsägare inser värdet av skyltarna eftersom de är betydelsebärande för hela centrumet, säger Henrik Nerlund.

DET GÅR INTE att K-märka skyltar ens om de sitter på K-märkta byggnader, vilket innebär att det är fritt fram för en fastighetsägare att plocka ner dem. Något rivningslov eller myndighetsbeslut är inte nödvändigt. Många skyltar har helt enkelt försvunnit för att neonrören gått sönder eller för att de har ansetts vara omoderna.

Henrik Nerlund tror på uppmuntran snarare än förbud för att skyltarna ska bli bevarade.

– Det handlar mycket om att uppmärksamma fastighetsägare som har en kulturhistoriskt intressant skylt, vilket Statsmuseet är duktiga på. De kan erbjuda sin kunskap för att bevara skylten så att det blir en positiv känsla.

Förorten Räcksta planerades samtidigt med grannstadsdelen Vällingby, en stark symbol för det svenska folkhemmet, där Centrumet begåvades med ett roterande V för Vällingby.

Den snurrande skylten ritade Albert Speer JR, son till Adolf Hitlers arkitekt och rustningsminister Albert Speer, under sin praktik på firman Backström & Reinius. Centrumet genomgick en omfattande renovering 2008 och bytte även namn till Vällingby City, men Vällingby-V:et finns kvar – om än i en omarbetad version.

Även i Huddinge Centrum har man uppdaterat takskylten och enligt tidningen Mitt i Huddinge fanns planer på att skänka bort den gamla varianten. En ny skylt med LED-teknik och en färg som kallas "English Racing Green" ersatte den gamla blå neonvarianten som sökte ny ägare under rubriken "Jätteskylten kan bli din". Uppgifterna dementeras

av Bengt Blomquist, marknadskoordinator på Huga Fastigheter som äger och förvaltar fem centrumanläggningar i Huddinge kommun.

– Ingen del delas ut. Det har stått i lokalpressen att delar kan delas ut till intresserade men detta stämmer inte. Skylten klassas som miljöfarlig och återvinns på ett miljömässigt korrekt sätt.

Enligt Jan Garnert, etnolog och kulturhistorisk belysningsexpert, kan det vara ett klokt agerande.

– Det finns inget miljöfarligt i den röda neonen som är den ursprungliga färgen men i andra neonfärger kan det finnas en del kvicksilver. Det är en av anledningarna till att det blir vanligare att använda LED-belysning (strömledande lysdioder) i stället. Experter på ljussreklam menar att de direkt kan se om det är neon eller LED-belysning i en skylt eftersom neonen har en helt annan kraft, men i många ögon ser det nog likadant ut, säger Jan Garnert.

Modernistisk stil på namnskylden i Årsta Centrum, en förebild för många centrumanläggningar i Sverige.

DEN GAMLA SKYLTEN på Huddinge Centrumskrapan hade lyst över Huddingeborna i 30 år. Det blåa h:et och hjärtat ingick i dåvarande logotypen som togs fram i samband med en stor ombyggnad 1986.

– Ett nytt affärscentrum växte fram, bättre anpassat för att motsvara de krav som ställdes på ett samhälle av Huddinges storlek. Tidigare fanns Huddinge kommuns vapen med vårdkasen – signaleld – på plats högst uppe på huset, men man ville få till en tydligare markering om att det fanns ett levande centrum där. H plus ett hjärta stod för ett levande Huddinge. Ett lokalt centrum med inbyggd småstadskänsla.

Den nya skyltens gröna färg är tänkt att illustrera vad som skiljer centrumet

från många andra.

– Det är ett utomhuscentrum. Med den närliggande naturen, som också är ett kännetecken för kommunen, har Huddinge Centrum valt den mörkt gröna färgen som huvudfärg. Den har även ett syfte att harmonisera med centrumets röda tegelbyggnader, säger Bengt Blomquist.

Den röda skylten i Skogås, ett annat Hüge-centrum, ser, med avseende på utformandet, ut som den kan ha suttit där sedan centrumets invigning 1964, men det visar sig vara helt fel.

– Det monterades upp 2006. Innan dess

fanns en mer anonym version, men den nya harmoniserade med centrumbyggnaden.

Särskilt anonym är inte heller den röda neontupp som blivit Högdalens främsta kännetecken.

Högdalens centrum markerades på ett tidstypiskt sätt med två rejäla höghus och på det elva våningar höga "Tupphuset" lyser tuppen tillsammans med stadsdelsnamnet. Tuppen. Tuppen, som även syns på klubbmärket för Högdalens AIS, är formgiven av skulptören Arne Jones och har synts på Vantörs kyrka sedan invigningen 1959. Den blev snart populär och har valts till "Årets

kyrktupp" av Svenska kyrktupsfrämjandet.

Bredvid centrumskylten i Fruängen Centrum placerades ingen tupp men väl en fru med en fyrklöver i handen. Den hänger på det högsta huset i centrum men lyser inte längre. Jan Garnert, som är aktuell med boken *Ut ur mörkret* om ljusets och belysningens historia, tycker att det är synd:

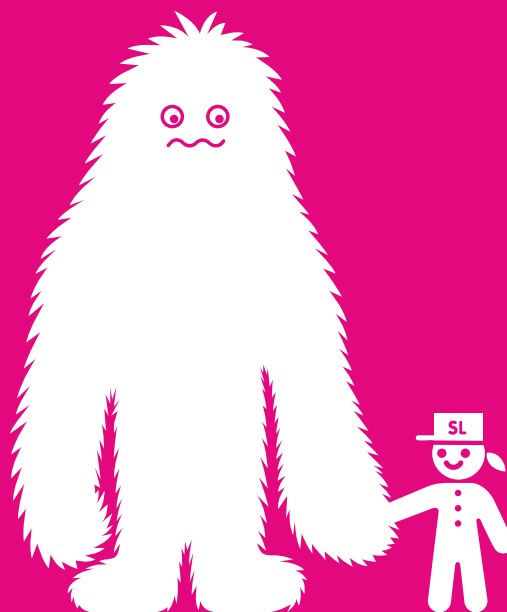
– Det är en väldigt fin skylt, men nu är den släckt och det verkar inte finnas något intresse från de ansvariga att tända den. De har en helt ny typ av belysning i centrumet nu och det kan vara så att de helt enkelt inte har brytt sig om att ta ner den. 📢

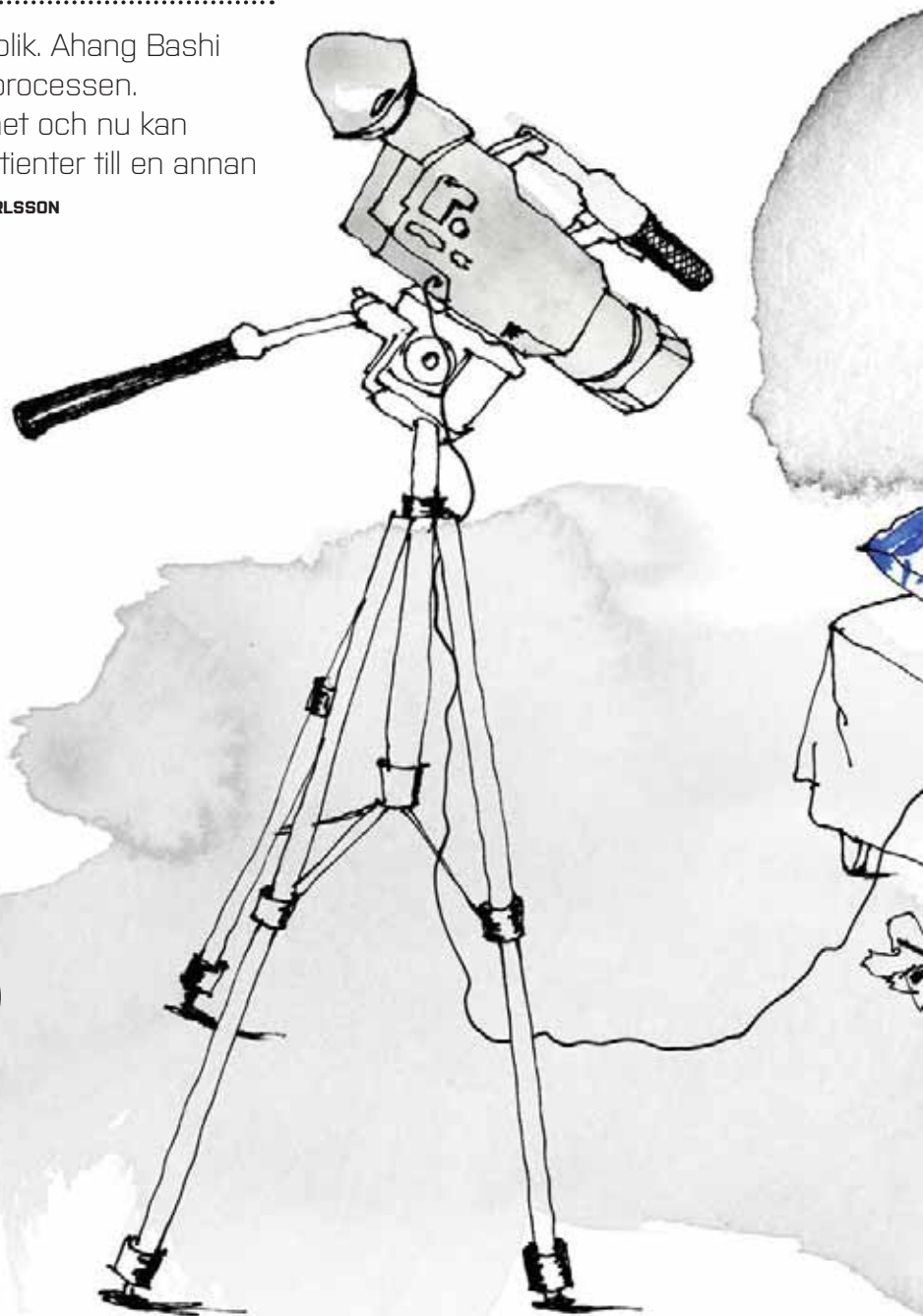
TRYGGARE RESA!

Alla ska känna sig trygga när de reser med oss, oavsett vem man är, vart man ska eller när man åker. Därför vill vi uppmärksamma dig på vårt trygghetsnummer 020-120 25 25. Trevlig resa!

TILLSAMMANS FUNKAR ALLTSAMMANS!

Film kan vara läkande, för både filmskapare och publik. Ahang Bashi filmade sin ångest och blev hjälpt av den kreativa processen. Filmscener kan också användas direkt i terapirummet och nu kan psykologer via ett par glasögon med 360-film ta patienter till en annan plats och verklighet. TEXT MARIA HAGSTRÖM ILLUSTRATION ANNE-LI KARLSSON

FILMENS ANDRA ROLLER

Det började som ett rent överlevnadsprojekt.

Ur Ahang Bashis desperation föddes det som slutligen skulle bli filmen *Skörheten*. Hon började filma sin vardag för att inte gå under, för att göra livet mindre meningslöst.

– Jag var deprimerad, hade svår ångest och starka meningslöshetskänslor: "Varför hände det här? Vad är meningen? Varför har jag drabbats av den här olyckan?"

Filmen handlar om att förstå och leva med psykisk skörhet. Den handlar också

om en person som kan tyckas ha alla förutsättningar för att må bra, men ändå inte gör det.

– Jag hade en känsla av att jag inte hade rätt att må dåligt. Jag vände ibland kameran mot mina föräldrar och frågade varför de tror att det blir så här. De sa: "Du har gått på Sveriges bästa filmskola, du är frisk och vacker, du kommer från vår familj och vi älskar varandra, vi kan inte se varför du mår så här." Det är som att vi har en bild av att det finns vissa som har "rätt" att må dåligt, de som har varit med om väldigt

svåra händelser, och att vi andra har svag karaktär.

Ahang Bashi började ett slags detektivarbete med kameran som verktyg för att försöka ta reda på orsaken till ångesten och hur hon skulle kunna leva med den. Men det handlar också om att vara anhörig och om förträngda trauman.

– Det kan säkert många relatera till, att vi är med om svåra saker men vill gå vidare snabbt eller lägga locket på. Sen kommer det ändå ut på nåt sätt psykiskt eller fysiskt.

Hon är inte ensam om att ha gjort film om

psykisk ohälsa, eller psykisk skörhet som hon själv vill kalla det, hon tycker att det är ett mindre laddat och stigmatiserande uttryck.

Ett annat exempel är filmskaparen Moa Junströms kortfilm *Psyket*. Hon utgår från dagböcker och journalanteckningar från när hon var inlagd på psyket för en svår depression. Båda regissörerna kommer att delta i ett seminarie om film och psykisk ohälsa på festivalen STOCKmotion, som pågår 29 september till 1 oktober.

Eftersom festivalens arrangör, Film Stockholm, har lagt märke till att filmhis-

torier som skildrar vårt inre har blivit fler har de gjort psykisk ohälsa till ett av festivalens teman, med filmvisning och seminarier om hur film kan hjälpa människor att må bättre.

Ahang Bashi säger att skapandet av filmen har hjälpt henne mycket.

– Jag fick tillbaka en energi och en lust jag inte haft på väldigt länge. I det kreativa arbetet tycker jag att det finns mycket läkning. Det finns det också i att berätta sin historia oavsett om man gör det genom film, poesi, foto eller vad det kan vara. Då

gör man också nåt av situationen som kan bli större än en själv. Men filmen har inte botat mig. Jag är samma sköra person som kan drabbas av jättesvår ångest, men jag har lärt mig mycket på vägen.

Hon ville göra filmen ocensurerad, för att hon hade saknat det i andra filmer som skildrar depression och ångest.

– Det finns scener när jag är på psykavdelningen och gråter hysteriskt, då jag hatar mig själv och inte vill leva längre. Också scener där jag inte kommer upp ur sängen och är apatisk. Jag ville inte tona ner de tunga ►

scenerna, jag ville att det skulle vara nära och äkta.

Men hon påpekar att det finns mycket humor och skratt i filmen också, vilket kan göra det lättare att ta till sig det svåra. Även om hon först filmade för sin egen överlevnads skull tror hon att filmer som skildrar människor som kämpar med livet kan hjälpa andra. Det kan både visa att man inte är ensam och öka förståelsen.

Film kan vara läkande både för filmskaparen och publiken, men film kan också användas i terapirummet.

URSULA S. HENNINGSSON är psykolog och filmvetare. Hon driver Filmterapi Centrum i Malmö och kommer under STOCKmotion till Stockholm för att berätta om ett terapiområde som hon säger har goda resultat men används för lite i Sverige.

– Film öppnar upp för känslor och påverkar tittaren. Händelsen i filmen, filmmusiken, tystnader och röster har alla inverkan på psyket och kroppen: tänk på en skräckfilm, du vill sjunka ner i stolen, håller handen framför ögonen och hjärtat klappar snabbare – trots att du vet att du sitter skyddad i en bio.

– Varje filmscen är en ny miljö och vi försöker förstå vad vi ser. Vilka är de rörliga objekten, vad händer, varför gör de så och vilka känslor känner vi? Jag jobbar främst med människor med neuropsykologiska diagnoser och det kan utveckla de sociala förmågor som de flesta av dem har bekymmer med.

I terapirummet börjar hon alltid med några vanliga terapisaftal för att få en bild av patientens behov. Sen väljer hon ut filmscener som ofta handlar om mänskliga konflikter. Främst använder hon dem i gruppterapi, där deltagarna efteråt pratar om scenen, hur de tolkar den och om de har varit med om något liknande.

En scen med Jack Nicholson kan kanske handla om patientens far och en scen i *The Office*, som visar en korsning med bilköer där huvudkaraktären byter fil men sedan börjar den andra filen gå snabbare, associerade en patient till relationen med sin partner – ibland stöttande och ibland bromsande.

Ett annat exempel är scener från filmen *Shine*. Huvudpersonen visar för sin pianolärare att han fått ett stipendium till Royal College of Music i London. Pianoläraren ger honom ett par röda handskar, säger att det är kallt där. Med handskarna på åter-

vänder pojken hem och berättar om sina planer, men möts av pappans ilska och beskedet att det är han som bestämmer och sonen måste stanna hemma.

– Pojken ser på de röda handskarna på sina händer, säger inte ett ord, går till dörren och lämnar familjen för att förverkliga sin dröm. I samtalet efter filmen pratar vi om var föräldrarnas makt börjar och slutar. Vad är min egen identitet? När sa jag nej till mina föräldrar? När föddes "jag"? säger Ursula S. Henningsson.

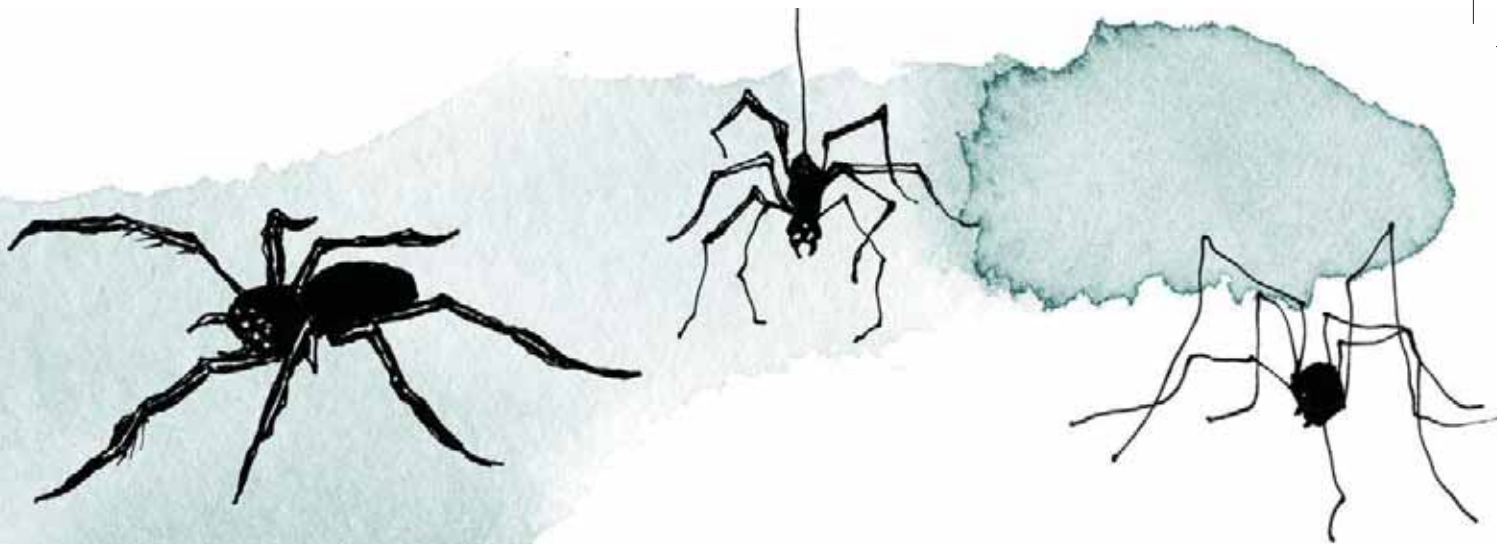
JU MER BILD och film utvecklas, desto fler användningsområden skapas.

Behandling med film och VR, Virtual

Reality, är ett nytt sätt att behandla olika typer av psykisk ohälsa. Film Stockholm, landstingets resurscenter för film och rörlig bild – som sedan tidigare arbetat fram olika filmmetoder som kan användas inom vården – har nu inlett ett samarbete med forskare från Kungliga Tekniska högskolan, Karolinska Institutet och psykologer på Gustavsbergs Vårdcentral.

Syftet är att skapa nya vårdmetoder med så kallad 360-film.

– VR har fått sitt kommersiella genomslag inom spelvärlden med dataanimationer, men nu har också tekniken kommit till att vi kan filma rumsligt. Med flera olika kameror kan man bygga ihop en sfärisk

bild, säger Joakim Blendulf, chef på Film Stockholm och initiativtagare till projektet.

– Du sätter på dig ett par VR-glasögon och upplever genom dem en annan verklighet. Du upplever det som att du befinner dig på platsen för filmen och om du vänder dig om följer filmen med. VR eller 360-film är väsenskiilt från att titta på en vanlig film – du är omsluten av det.

Med glasögonen på hamnar personen mitt

i filmens centrum. Det skulle kunna användas inom till exempel fobibehandling.

– I dag försöker psykologer exponera personer för det de känner obehag för genom att ta personen till det. Många blir hjälpta, men det tar tid från psykologen och är en kostsam behandling. Genom VR och 360-film ska vi testa hur fler kan få den behandlingen, men genom ett par glasögon.

I en förstudie, som Stockholms läns lands-

ting har satsat 1,1 miljoner kronor på, ska metoden provas på personer med olika slags fobier, bland annat trängselfobi.

– Det här området har potential att bli enormt stort. Den här stora satsningen visar att Stockholms läns landsting ser det som prioriterat att forska vidare i hur fälten kultur, medicin och teknik kan verka tillsammans för att göra oss friskare, säger Joakim Blendulf.

GARAGEFILM, BEOFILM OCH TRIART FILM PRESENTERAR

tiff. toronto international film festival®

DONOSTIA ZINEMALDIA FESTIVAL DE SAN SEBASTIAN INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

JÄTTEN

EN FILM AV
JOHANNES NYHOLM

REGISSÖREN BAKOM
»DRÖMMAR FRÅN SKOGEN« OCH »LAS PALMAS«

BIOPREMIÄR 14 OKTOBER

GARAGE★FILM Beofilm TRIART FILM

TriArt Film - kvalitetsfilm på bio och online. TriArt.se

SYNTH.

.....
Det började som ett försök att uppmuntra kvinnors experimentlusta inom teknik och elektronik. Sedan starten för sju år sedan har närmare 1 700 personer varit med på Synthjuntans workshops. En oscillator, en banan, ett niovoltsbatteri och en kondensator kan åstadkomma mycket. **TEXT GERD ERIKSSON FOTO MAGNUS SANDBERG**
.....

HJUNTAN

Martin Emretsson står utanför dörren en halvtimme innan synthjuntan börjar. Han vill vara säker på att få en plats. Det är Kulturnatt i Uppsala och en av alla programpunkter är just synthjuntan där man lär sig att göra en egen synt med hjälp av nål och tråd.

– Jag kom hit för att jag intresserad av hur syntar fungerar och gärna vill lära mig hur det hänger ihop med kretsar och det elektroniska. Sen gillar jag elektronisk musik, den har ett speciellt sound, säger Martin Emretsson.

Alla deltagare får en liten påse med kretskort, kondensator, fotomotstånd, brickor, ledande silvertråd, krokodilklämmor i olika färger och en enkel beskrivning på hur de ska sy synten som heter "4093 oscillator 1".

Oscillator är den minsta beståndsdelen i en synt.

Instruktören Ann Rosén ber dem kolla att alla delar är med i påsen och sedan är det bara att trä silvertråden på nålen och sätta igång.

De har tre timmar på sig.

– Det spelar ingen roll vilka förkunskaper du har, här är alla lika inför uppgiften och det finns ingen hierarki. Vi har haft både ingenjörer och sömmerskor med, ingen har haft nån fördel av sitt yrke. Det här är något helt nytt för alla, säger Ann Rosén.

En deltagare i gruppen bestämmer sig för att sy synten på locket till sin väska så att han alltid har den med sig, en annan deltagare syr den utanpå fickan på ett par shorts för att kunna spela med en hand. Men de flesta syr fast synten på den tjocka vita plasten som följde med i påsen. Och Liselotte Norelius, som är den andra instruktören, säger att folk brukar sy sina syntar på mössor och skjortor också.

Gruppen arbetar tyst och metodiskt, någon frågar då och då efter tång, sax eller ny nål, annars råder full fokus och tystnad. Instruktörerna Ann Rosén och Liselotte Norelius finns till hands för den som behöver hjälp med att repa upp trådar som korsat varandra eller att fästa dem rätt. Och i beskrivningen står det att små, täta stygn ger bättre ljud.

– Det är lite mindfulness över att sitta och pillra med det här, säger Martin Emretsson.

Lika stillsamt för sinnet är det inte för Johan Hjort.

Instruktören Ann Rosén är med när Martin Emretsson kopplar på krokodilklämmorna på högtalaren.

Han är van att bygga syntar och löda ihop dem. Nu trasslar sig tråden och delarna hamnar lite på sned. Men han gör tålmodigt om flera gånger efter Ann Roséns anvisningar. Och Rolf Staflin, som syr synten på sina shorts, har tagit i så hårt med nålen att tummen blivit blodig. Svart eltejp får gälla som plåster.

Efter 1,5 timmes sömnad får gruppen frågan om de vill ha kaffe, kaka och frukt – alla säger ja. Liselotte Norelius ber dem att spara bananskalen och äppelskrutten eftersom de går att använda till syntarna för att skapa olika ljud.

– Det går att spela på grönsaker, på frukt och på sig själv. Allt som är fuktigt, säger Liselotte Norelius.

Pia Staflin som är på plats skulle egentligen bara följa med sin make för att se vad det var för evenemang han skulle på. Nu sitter hon själv och syr en synth på en tygkasse.

– Det var lite oväntat. Jag trodde inte att jag skulle sitta här och sy en synt på lördagseftermiddagen.

SYNTHJUNTAN STARTADES 2009 av Ann Rosén, Lieslotte Norelius och Ida Lundén, tre tonsättare, musiker och instrumentbyggare som ville slå ett slag för kvinnors nyfikenhet på teknik och elektronik.

Och de vill uppmuntra kvinnors experimentlusta och ge dem möjligheten att bygga egna instrument. Men den här lör-

dagen i Uppsala är det mest män som sitter och syr syntar.

Ungefär 1 700 personer har varit med på Synthjuntans workshops genom åren, den yngsta har varit sex år, den äldsta 84 år.

Och när man deltagit i en synthjunta blir man upptagen i Synthkretsen, som är ett slags nätverk där det är fritt fram att snacka kopplingsscheman, syntprojekt och att dela med sig av sina erfarenheter.

– Jag var trött på andra workshops där jag varit och byggt syntar och kommit hem med nät som bara var halvfärdigt. Här gör

Pia Staflin kollar så att maken Rolf Staflins anslutningsbrickor sitter fast ordentligt på shorts.

HÄR GÖR VI FÄRDIGT SYNTEN OCH SÅ SPELAR VI TILLSAMMANS EFTERÅT. ALLA VÅRA DELTAGARE ÄR NÖJDA.

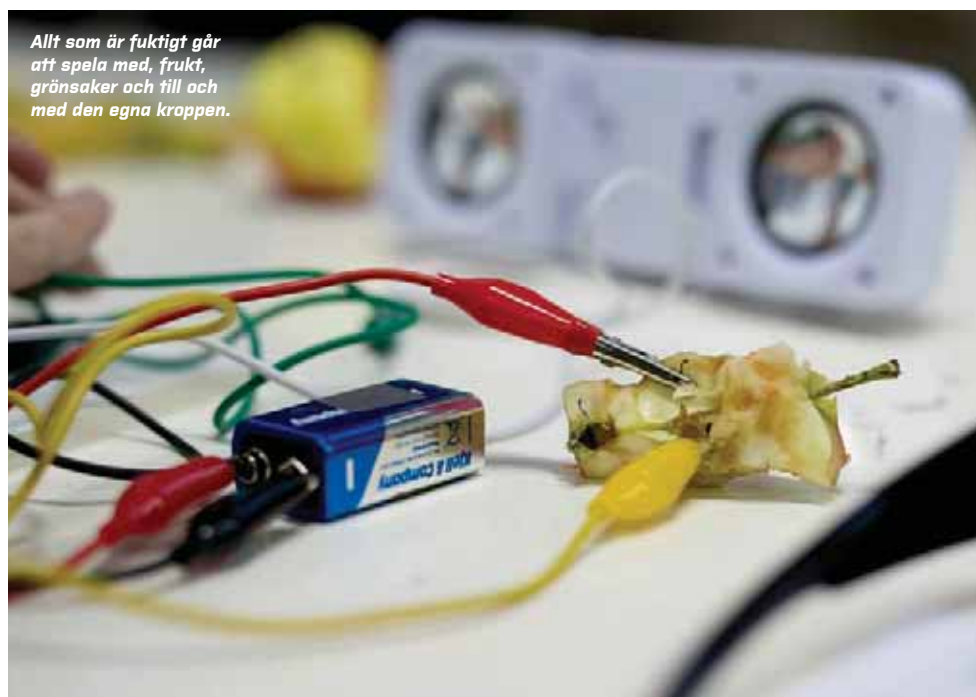
Ann Rosén

vi färdigt synten och så spelar vi tillsammans efteråt. Alla våra deltagare är nöjda, säger Ann Rosén.

På konserten efteråt är det inte Liselott Norelius och Ann Rosén som spelar utan deras alter ego Elsy & The Needle. På ett bord en trappa upp i lokalen ligger all deras utrustning. De har mani på material och föremål som leder ström, där finns gummiringar, magnetit från en gruva i Norrbotten och en inpålsad svart fyrkant som ser ut som frigidit. Och så ett glasögonfodral med kamouflagetyg fullt med kondensatorer – det liknar en igelkott.

Men kvällens konsert är en senare fråga, nu ska deltagarna först bli klara med sina syntar.

Martin Emretsson är först i mål och kopplar försiktigt till ett 9-voltsbatteri och en liten högtalare på sin synt. Det blir ett aggressivt ljud – liknande en motorsåg. När han för handen mot kondensatorn går ljudet långsammare och när han tar bort den

Allt som är fuktigt går att spela med, frukt, grönsaker och till och med den egna kroppen.

går det snabbt. Med hjälp av mobilens ficklampa stegrar han ljudet och gör det högre och mer intensivt. Och när han drar med en tråd i bananskalet upptäcker han att det monotont upprepande ljudet låter bekant.

– Det påminner om nattskärrans läte, fast det är mer diskant i det här.

EN EFTER EN provar deltagarna sina nysydda syntar.

Det tjuter, piper och skorrar. Liselotte Norelius och Ann Rosén ger dem tips på hur de kan få fram olika ljud.

Sist ut att testa sin synt är Rolf Stafilin som sytt den på shortsens. Han går och byter om och kommer sedan tillbaka och kopplar på batteri och högtalare – det funkar. Till allas glädje. Det låter veow veow när han för handen fram och tillbaka mot kondensatorn utanpå byxfickan.

– Man kan faktiskt bli rätt trött i huvudet när alla provar sina syntar samtidigt, men det är klart att de vill se vilka ljud de kan få fram, säger Liselotte Norelius.

Hela gruppen har inte möjlighet att stanna till konserten som är senare på kvällen. Men två av dem vill agera förband till Elsy & The Needle.

Klockan halv nio äntrar Johan Hjort och Martin Emretsson scenen med sina nysydda syntar. De sätter sig bredvid varandra och hävdar att de inte är nervösa trots att det är en slags premiär.

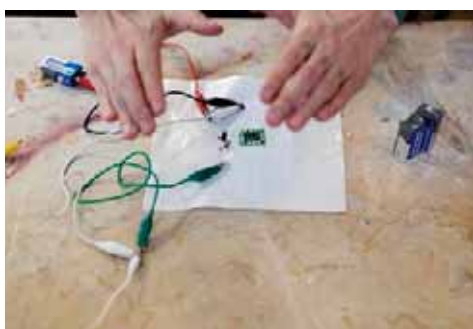
JOHAN HJORT SPELAR med sitt äppelskrutt och för sina cykellysen mot kondensatorn. Det blir många högfrekventa ljud och så ett lite puttrigt muller, som en gammal moppe. Martin Emretsson använder ett bananskal ganska mycket och tjuvkopplar också med tråd för att få fram knaster.

Hur var det?

– Det är väldigt kul att ha deltagit i synthjuntan och att få prova att framföra en konsert med synten. Sen var det också härligt att få ta emot applåder från publiken, säger Martin Emretsson. 🎧

Johan Hjort testar ljudhastigheten på kondensatorn.

Ann Rosén går igenom tekniken inför kvällens spelning.

KRÖNIKA

ULF STOLT

HÄL FRÅN HELVET E

Det hör av sig direkt, några steg bara. Jag känner ögonblickligen, på första steget när, av dess närvaro lika tydligt som ett dammkorn på hornhinnan, även om det – efter att ha påtalat sin existens – har en tendens att sedan bara förbli och inte göra så mycket mera väsen av sig på en stund.

Så jag traskar vidare. Nöjd. Med nya salta sulor. Och den grundlurades benhårda tro och förväntan på att ett mirakel äntligen skett.

Det håller något kvarter, kanske ännu några till. Men mitt i en strävande fotisättning river smärtan från hälen slutligen itu den där tunna strimman av dumskalle och det står klart och tydligt – den ofrånkomliga skoskaven har just uppgraderats. Det som nyss brände till och kändes bakpå hälen var när epidermis slutligen släppte från de djupare hudlagren och en blåsa fylld med vävnadsvätska bildades.

Igen. Som så många gånger förr.

Och inte heller den här gången – jag tror det grundar sig i en sorts optimism, längtan, en vilja att känna mig som alla andra i ett par nya skor – stannade jag till i tid, satte på ett skyddande plåster eller vände hemåt igen innan tillståndet blev alltför

allvarligt och svårbehandlat.

Akilles borde verkligen ha allting på mig.

EFTER EN LÅNG sommar som den här, som även sträckt sin termometer en bra bit in i hösten, är det fullt naturligt att det sker en ganska brysk omställning vad gäller fotbeklädnader – från sommarens mer öppna och strumplösa alster till sulade modeller med skaft eller snörning.

Jag visste dock vad som väntade.

Jag hade två par, ett par bruna i mocka

måste nämligen ha en plan för att i lagom takt, och med ett utarbetat skyddstänk, gå in skor när man som jag har ett, som det tycks, extra känsligt övre hudlager på hälarna.

Målet är att aldrig dra på sig blåsor, att avbryta direkt, som allra senast när smärtan är lika märkbar och stingande vid lyft som isättning. Det känsliga momentet är att vara så lyhörd i avläsningen att direkt märka när projektet övergår från en helt rimlig och vanligt förekommande lättare irritation över nya skor och dess

MÅLET ÄR ATT ALDRIG DRA PÅ SIG BLÅSOR, ATT AVBRYTA DIREKT, SOM ALLRA SENAST NÄR SMÄRTAN ÄR LIKA MÄRKBAR OCH STINGANDE VID LYFT SOM ISÄTTNING.

som skulle behöva impregneras, klackas och sulas innan de gick att ställa ut i skarpt klimat, samt ett par mörkt, mörkt blå i skinn med ljusare snören som till det yttre var fullt startklara direkt in på säsong.

Båda paren krävde dock en viss inpassning, behövde trampas ut och gås in och redan i månadsskiftet augusti/september hade jag en klar plan för båda paren. Man

rundning och passform mot hälarna, till ett fullbordat skoskav med – i värsta fall – en vätskefylld blåsa som hunnit spricka.

JAG SOM TYCKTE jag var förberedd. Men gjorde det fatala nybörjarmisstaget att vända det senaste Apoteket jag passerade ryggen, trots att jag undermedvetet och motvilligt redan insåg vartåt det obönhörligt pekade.

TET

Ytterligare några kvarter ner på Swedenborgsgatan kände jag hur kanten på skon tuggade hem det sista köttet.

Varje steg nötte djupare, strumpan i den skavda huden sved, min gångstil avstannad och räddhågsen, lätt stelopererad profil. Snabbt överslag – närmsta apotek minst tre kvarter bort.

Jag var minst förbannad på de mörkblå skorna. Mest på mig själv. Och på hälarna från helvetet som tål nästan ingenting.

”Lägga en kil under innersulan vid hälen för att höja upp foten lite så skorna ligger emot en annan del av hälen när du har dem på dig”, föreslog en skomakare. ”Vi kan prova att lästa ut dem och även mjuka upp skinnet i bakkappan med en gummihammare”, föreslog en annan skomakare.

Jag provade båda förslagen. Sedan en ny uttrampnings-session. Satte på plåster, sådana där mjuka halvmåneformade

med smärtstillande medel i som man ska värma dit med handen. Rena strumpor. Hade extra plåster med mig i väskan om de jag hade applicerat skulle fallera. Snörade upp ordentligt. Kände framåtanda och lust, längtade gator och trottoar.

Tog mig knappt ett kvarter.

Kände direkt när jag klev från gatan upp på trottoaren och tog ett lite längre kliv och verkligen satte i klacken, hur det zingade till i höger häl. Och sedan fortsatte det att kännas varje gång jag satte i eller lyfte foten från marken, obemärkt stegrande.

Jag vände. Gick tillbaka till redaktionen, snörade av mig skorna, ställde dem på hyllan, rullade ner strumporna och inspekterade hälarna. Vänster tämligen okej. Höger illa åtgången, rodnad och fullt utvecklade skoskav med blåsa.

Jag tog på innertofflorna, gick till datorn och knappade in orden ”skoaffär + Söder” i sökmotorn. ☹

Vi behöver fler vardagshjältar – bli god man

Som god man gör du vardagen enklare för personer som behöver stöd och hjälp vid hög ålder, demens och sjukdom. Behovet av gode män är stort och vi behöver fler som vill göra en insats.

Bli en **vardagshjälte!**

Läs mer och ansök om att bli god man på stockholm.se/godman

VILLMAN PRODUKTION OCH CAMBO PRODUCTION

MIKAEL PERSBRANDT
MARIE RICHARDSON

Macbeth

ELLEN JELINEK
CHARLOTTA JONSSON
JOHANNES BAH KUHNKE
JENS HULTÉN
WILLIAM SHAKESPEARE
REGI STEFAN LARSSON
BILJETTER UTE NU

PREMIÄR 19 OKTOBER
BILJETTER: TICKETMASTER.SE
TEL. 077-170 70 70
MAXIMTEATERN.COM 08-30 11 00

MAXIM
TEATERN

Situation Sthlm-försäljaren Krister Janssons plats i stan är "Gropen". Mellan Ringvägen och Eriksdalsbadet ligger parken där han varje dag träffar polare, spelar krona och tar det lugnt.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

MIN PLATS

Det här är Gropen, det är så vi kallar den. Nån sa att den skapades för ungefär hundra år sen när en bomb föll här. Nästan varje dag mellan klockan tio och tolv träffar jag mina vänner i Gropen. Snackar skit, dricker bira och kastar krona. Vi ställer upp två flaskor och alla kastar varsin krona, närmast vinner alla mynt på backen. Och alla säger att de aldrig går härifrån med vinst!

Här är det fint, lugnt och skönt. Inte så mycket stök. Tidigare brukade vi träffas på Götgatan, vid trapporna nära Skanstull, men det vart för mycket folk och poliser. Vi blev bortskickade. Men här stör vi ingen och ingen stör oss.

Jag bor inte långt härifrån, på boendet Monumentet på Östgötagatan. Jag har bott överallt i Stockholm. Överallt! För att jag är alkoholiserad. Det fanns latent hos mig, det svär jag på. Min far var periodare och min

bror söp ihjäl sig. Jag har aldrig haft en egen lägenhet, har mest bott hos tjejer jag haft eller hos kompisar. Jag är född i Jokkmokk, men kom hit när jag var fem år eftersom pappa fick jobb här.

Jag har bott i Australien också, 1988-91. En kompis hade emigrerat dit, så jag hälsade på. Blev kvar, jobbade som kock och träffade tjej. Tyckte mycket om Australien, men fick hemlängtan.

Jag har rest väldigt mycket i mitt liv. Jag åkte bland annat transsibiriska järnvägen 1987. Vi reste sen vidare ner till Xi'an i Kina och tittade på terrakottasoldaterna, sen ner till Kantong och därifrån gick vi över till Hong Kong. Och flög till Bangkok, Australien, Singapore och så småningom hem igen med fem kronor på fickan. Nu är jag 58 år och orkar inte resa längre. Jag vill bara ta det lugnt. Då är det jätteviktigt att ha ett sånt här ställe i stan, där jag kan träffa vänner utan strul. 🍷

MARIA HAGSTRÖM

Stella ger stöd till föräldrar

EN INTERVJUSTUDIE INOM Stockholms stads projekt "Det tredelade föräldraskapet" visade att barn som har blivit omhändertagna tycker att det vore skönt om mamma och pappa hade någon att prata med – det skulle minska deras oro för föräldrarna.

Studien visade också att omhändertagandet utlöser en kris för föräldern och att de vill ha stöd. Också familjehemmen uttryckte behov av mer stöd till föräldern. Men socialtjänstens handläggare svarar att de inte hinner med.

– Det är ett eftersatt område, säger projektledaren Kerstin Sandqvist.

Därför startades verksamheten Stella, en svensk motsvarighet till den danska modellen ForældreStøtten, som erbjuder individuellt stöd till föräldern.

– Syftet är att stärka samarbete mellan föräldrar, familjehem och socialtjänsten. Vi stöttar i kris och i att vara en bra förälder på avstånd. Vi kan förbereda inför möten och sitta med på möten, men vi för inte nåns talan, säger Kerstin Sandqvist.

Projektets mål är att minska omplaceringar, att föräldern ska jobba med sina problem, samt att underlätta en eventuell återförening. I oktober blir Stella en permanent verksamhet i Stockholm.

MARIA HAGSTRÖM

5000

ansökningar om skuldsanering kom in till Kronofogden under första halvåret.

Det är en minskning med 14 procent jämfört med förra året och beror på att många väntar på de nya skuldsaneringslagarna som kommer senare i höst. Då införs bland annat två betalningsfria månader per år och möjlighet att använda en betalningsförmedling via Kronofogden. Lagarna ska göra att fler kan söka och klara en skuldsanering.

SER ger råd i rättighetsfrågor till fattiga

SOCIONOMERNA PIA REDLUND och Pia Kjellbom tyckte att det i Sverige saknades en organisation som gav oberoende rådgivning kring sociala och ekonomiska rättigheter. Därför startade de för drygt ett år sen den ideella organisationen SER – Social och Ekonomisk Rättighetsrådgivning. Varje torsdag mellan klockan 15 och 17 ger SER kostnadsfri drop in-rådgivning i caféet i Folkets hus i Rågsved.

– Jag har jobbat i 30 år som socionom och har länge undrat varför inte socionomer har den här typen av organisationer, varför det inte finns en rättighetsbaserad organisation som socionomer engagerar sig i. Jurister har det, psykologer har det, läkare har det, säger Pia Redlund.

– Det är fortfarande väldigt skamfyllt att vara fattig, så de har inte heller organiserat sig så som till exempel handikapprörelsen.

SER

SER verkar för att människor som lever i ekonomiskt svåra livssituationer får tillgång till sina grundläggande sociala och ekonomiska rättigheter.

Rådgivning ges på torsdagar mellan klockan 15 och 17 i caféet i Rågsveds Folkets hus.

Det är kostnadsfritt och man kan vara anonym.

Webbplats: sersverige.org

Människor med dålig ekonomi har svagare position att ta tillvara sina rättigheter. Den orättvisan är drivkraften till att vi startade SER.

Dessutom har socialtjänsten blivit allt mer pressad och det har blivit svårare att bedriva det sociala arbetet såsom socialtjänstlagen säger.

Det finns inte heller något värdeval när det gäller den sociala omsorgen, det går inte att byta sin socialsekreterare som det går att byta sin husläkare. En person hamnar "i händerna" på den socialsekreteraren de får, samtidigt som insatserna är nödvändiga för att kunna leva ett bra liv.

– Socialt arbete är ofta väldigt sammanväxt med myndighetsutövning, och som jag ser det har man som socialsekreterare en ganska svår roll där man både ska vara den som ska stötta den enskilda personen, men också vara kontrollant. I de flesta andra sammanhang är det bra om det finns olika aktörer att få hjälp av, säger Pia Redlund.

SER kan ge personer ett slags "second opinion". De kan också hjälpa till att förklara och förstå olika myndighetsbeslut och dokument, ge argument vid en eventuell överklagan samt ge information om regler och praxis.

Under de två terminer som de har erbjudit gratis rådgivning har de haft cirka 80 olika besökare. Det har varit människor som har haft problem med sin fysiska eller psykiska hälsa, pensionärer, ung-

domar, arbetslösa personer, asylsökande och hemlösa människor. Frågorna har handlat om hälsan, bostaden och försörjningen. Bland annat om avslag på socialbidrag eller sjukförsäkring, hjälp med CSN-blankett, kostnader kring en begravning eller ett bostadsbidrag som plötsligt blivit till en skuld.

– Vi har kunnat hjälpa, åtminstone kunnat reda i de problem som finns. Ibland handlar det också om att förklara så att personen förstår varför det blev som det blev, säger Pia Kjellbom.

– Och om det är nåt vi inte har kunnat svara på så har vi kunnat vägleda och ge råd om var de kan vända sig, säger socionomstudenten Razaw Rasool.

SER har tagit inspiration från Gatujuristerna, som består av juridikstudenter som ger juridisk rådgivning till hemlösa människor, bland annat till Situation Sthlms försäljare. Men SER består av både erfarna socialarbetare och socionomstudenter.

– Jag tyckte att SER lät som en fantastisk idé och ville vara med. Jag har inte hört om nåt liknande. Det lät väldigt spännande och jag kände att jag kunde lära mig mycket samtidigt som jag kunde ge nåt tillbaka, säger Razaw Rasool.

För tillfället är de tretton aktiva rådgivare, men de vill bli fler. Ambitionen är att kunna öppna på fler ställen i Stockholm.

MARIA HAGSTRÖM

MINA DRÖMMAR

LÄKARE

PELLE VAR EN brun nallebjörn med vita öron och han var Eva Kullmers främsta patient. Han var en mycket olycksdrabbad björn – han bröt benet, fick hjärnskakning och operades för alla möjliga åkommor.

– Jag gjorde en hjärtoperation på honom också, skar upp tyget och satte in min styvfars klocka, för då hörde jag sen att det tickade i björnens bröst. Men när min styvfar inte kunde hitta sin klocka var jag tvungen att operera ut den igen.

Situation Sthlm-försäljaren Eva Kullmer skrattar åt minnet och berättar att hon i stället fick en gammal klocka så att Pelle kunde ha ett fungerande hjärta trots allt. Vårre var det för den Barbie som drabbades av en blindtarmsinflammation. Under operationen gick hon av på mitten och fick tejpas ihop, hon blev sig aldrig mer lik.

Drömmen var att bli läkare och "läkarväskan" användes flitigt. Förutom leksaksinstrumenten la hon dit riktiga pincetter, sytråd och en "skalpell" i form av en matkniv.

– Farmor var sjuklig så henne ville jag hjälpa och hade med mig läkarväskan när jag var på besök. Och min mamma var alkoholist och jämt sjuk, tog mycket tabletter. Jag ville bli läkare så att jag skulle kunna göra henne frisk. Jag ville laga min mamma, farmor och barnen på barnhemmet.

Då och då bodde Eva Kullmer på barnhem, när mamman inte kunde ta hand om henne.

– Där upptäckte jag att det var många barn som mådde jättedåligt. En del skar sig och jag tänkte det måste göra ont. Jag ville hjälpa barn när jag blev stor, tänkte: jag ska sy ihop dem.

HON GILLADE ATT plugga och bäst tyckte hon om NO och matematik. Hon hade toppbetyg i de flesta ämnen trots att hon ständigt bytte skola. Det blev sex olika skolor innan högstadiet, bland annat i Småland

JAG GJORDE EN HJÄRTOPERATION PÅ HONOM OCKSÅ, SKAR UPP TYGET OCH SATTE IN MIN STYVFARS KLOCKA.

och Skåne.

– Min mamma var ju alkoholiserad tablettmissbrukare och så fort soc började kolla oss flyttade vi från orten. Men jag hade väldigt lätt för mig i skolan.

När de flyttade till Stockholm och hon började på Hökarängskolan sjönk betygen ändå drastiskt från femmor till tvåor.

– På högstadiet så spårade allt ur. Här skolkades det, då var man cool liksom. Jag skulle hänga med det balla gänget som rökte hasch och sket i skolan. Drömmarna försvann.

När Eva Kullmer var 15 år blev hon gravid med killen som bodde i samma trappuppgång. De flyttade ihop, hon slutade i skolan helt och började så småningom jobba. Läkare blev hon inte, men hon har arbetat inom vård och omsorg: på hemtjänsten, på socialtjänsten som bostadassistent och hon tog mentalskötarexamen och arbetade på Långbro sjukhus.

– Jag jobbade också på avdelning M48 på Huddinge sjukhus, en låst narkomanvårdsavdelning. Det är lite ironiskt eftersom jag själv blev

narkoman sen.

Hon blev misshandlad av sina barns far, hon helgfestade, tog spanska bantningsmedel som innehöll amfetamin. Och på grund av ett amputerat ben, efter en olycka, fick hon starka smärtstillande medel som hon blev beroende av. Sedan ett år tillbaka får hon subutex från vården.

– Det är som att ett helt nytt liv startade då. Nu har jag tänkt gå med i Stadsmissionens Blixtjobb. Där kan man jobba med städning eller på nån av Stadsmissionens butiker. Jag skulle också vilja vidareutbilda mig till socio-nom, men det kommer nog inte att gå. Jag har grav KOL och rätt vad det är så ligger jag inne två-tre veckor på sjukhus. Men jag ska kanske undersöka möjligheterna ändå.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

CITAT

/// Jag har också slutat dricka och tänker i stället lägga de pengarna på ett fiskekort. Då har man tillgång till 41 sjöar. Jag tycker om att fiska, brukade fiska varje sommar när jag var hos min pappa.

/// När jag var liten ville jag även bli advokat. Jag tyckte att mamma blev felbehandlad, fast det blev hon nog inte. Men hon fick stryk av alla sina karlar, så jag ville bli advokat och rädda alla kvinnor.

/// Som ung skrev jag noveller till tidningar. Jag funderar på att skaffa en dator och börja skriva igen. Har varit med om och sett så mycket. Drömmen är att bli författare.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Bostadsakuten

● Jag är 47 år och har sålt cirka 1 400 tidningar under min tid här på tidningen, vilket innebär att jag stött på många originella individer med olika uppfattningar. Men i regel är de flesta snälla individer och vill hjälpa en fast det är bostadssituationen som borde lösas i hela Sverige, innan även vi bostadslösa kan få lägenhet. I Stockholm i normala bostadskön är väntetiden på cirka nio år och cirka sex till åtta månader i den ort jag vill bo på. Så snälla staten, sätt er sist i bostadskön för annars fattar ni maktfolk ej de civila. Tack.

KAPINJUS

Vad ni än gör, inte Älvsjö

● Vad ni än gör så se till att ni inte hamnar under Älvsjö stadsdelsnämnd. Där har dom regler som ingen annan stadsdelsnämnd tillämpar. Ber man om hjälp med något och bestämmer en tid på vårdcentralen till exempel så kan man räkna med att dom avbokar den tiden för att dom har något annat akut. När jag ville ha moraliskt stöd för en vecka sedan då ringde de och sa att de hade ett akut besök på sjukhuset. Hade det varit tvärtom och jag skulle avbokat ett besök då hade det blivit ett jävla liv.

Så vad ni än gör, försök att hålla er borta från Älvsjö stadsdelsnämnd, har ni inga problem när ni går dit så har ni det när ni går därifrån. Dom älskar att visa att det är dom som bestämmer, inte du. Det var bara ett gott råd.

LASSE SONNEBERG

Rönnbär visar vintern

● Vintern står för dörren i norra Sverige och frosten vandrar söder över, rönnbären tyder på en kort vinter. Som uteliggare är man låst till att på något sätt få värme vilket leder till källartrappor bland annat, men hoppas på en lägenhet inom kort men bostadssituationen är en lång väntan på att ha något som kan kallas eget.

KAPINJUS

Ett idealets system

● I ett samhälle där alla måste passa in i idealnormen för att få chansen att få fungera i de sociala och rättsliga systemen på ett rättvist och moget sätt, då har samhället insjuknat i normperfektionsmani. Där dessutom ovälmående och psykisk skörhet inte accepteras. Och där blägda, robotliknande, service-minded kassörer är idealet. Då har detta rättvisans system förlorat sin mening och syfte. Alla människor har ett lika värde – det har vi alla konstaterat – men systembyråkratin säger något annat. Om du inte säger ja till att agera spelpjäsa i medicinska experiment och låter dig luras att skriva under tvångsvårdskontrakt under din sjukskrivning så får du klara dig bäst själv.

Dina villkor, din vilja och dina mål suddas då ut. Du får spela efter deras lyra om du ens ska få tak över huvet, vilket ändå bara är förunnat de som bott i innerstaden, och då är förfrågan om att få sova bredvid sin käresta ett stort skämt. Socialens hjälp är bara till för dem som vill offra sina kommande år till deras dockspel, där de får agera gratis experimentmaterial till läkare och annat. Där de stoppar i dig obeprövad psykofarmaka. Någon måste ju vara den första att gå plankgång.

Men ingen individ kan uppnå dessa krav framtagna av media. Det är ett system som bygger på ytlighetens skönhet, där insidan glöms bort. Där allt blir ett spel. Man kan likna detta fenomen med den

identiteten vi bygger upp på internet. Om någon skrapar på ytan, så kan hela identiteten som man skapat förstöras. Våra medmänniskors liv hamnar i papperskorgen på en socialekreterares virtuella skrivbord. Medan vi springer runt som galna för att få ihop vardagen.

Kanske är det vi utstötta och udda som lever i den riktiga världen. En värld där man älskar olika, olikheter och egenheter. En värld där man lever för stunden och i nuet. En värld som kanske håller på att glömmas bort. Om vi tittade upp från alla dessa papper, skulle kanske det bli en bättre värld för alla oss medborgare och immigranter. Kanske färre människor skulle bli dolda i mörkret.

EMMA SÖDERBÄCK

Kräftskiva och haikudikter

● Vi kvinnor på Hvilans kvinnohärberge fick önska oss detta, den 20 augusti i år blev det av. Det dukades fram flera plåtar på ett bord vid väggen tillsammans med hembakta frallor och lagrad ost. Vi lät oss väl smaka. Jag åt fyra dubbla mackor och 25 hela kräftor, san sa magen stopp, tyvärr. Jag var så klart värst. Jag har älskat kräftor sedan jag var fyra-fem år då mina föräldrar introducerade mig för dem. Min far visade hur man får ut allt kött och saft ur dem och hur man öppnar dem med rätt knyck. Kladdigt men gott. Vi brukade äta kräftor varje år med familjen, svenska om de inte

var för dyra. Jag har även varit med och fiskat och kokat kräftor en höst när jag bodde i Simrishamn. Det var lite läskigt att lägga ner de sprattlande svarta djuren i kokande vatten med dill. Jag blev nypt av en när jag plockade ur burarna. Jag var då 20 år. Men det var de godaste kräftor jag ätit. Där åt jag en gång över ett kilo råkor och fick jätteont i magen.

Tillbaka till då jag var åtta år. Då åt mina föräldrar surströmming ute i bersån när jag kom hem med två vänner som jag låtsades älska surströmming inför, nu blev det upp till bevis. Det gjordes på äkta norrländskt vis med mjölk till. Upptäckte

då vad jag missat, så när jag tog körkort önskade jag surströmming att fira det med, jag var 23 år då. Jag fick det med. Vi åt vållagrade cirka fyra gånger om året. Saknar det, har inte ätit surströmming på många år. Fick ju lära mig att rensa den på rätt vis också, men svårt att äta då tunnbrödet inte ville hålla.

Som hemlös fick jag gå en skrivkurs på Klaragården. Där blev jag så småningom lärd att skriva haiku-dikter, vilket var lätt för mig. Man ska skriva dem i rim på tre rader, varje rad är en mening. Men man måste tänka på stavelserna, det ska vara sju stavelser i rad ett och tre, men bara fem stavelser i rad två. Här kommer ett exempel:

"Fågeln gillar att kvittra
Sitta och drittla
Gärna att pråligt glittra"

Det sättet att skriva dikter kommer från Japan och är lite roligare, om än lite bökgigare, tycker jag. Har ännu inte hittat någon bok om det, men letar med ljus och lykta. Skrev ovanstående haiku på bakgården till Hvilan, de har den nu på sin anslagsstavla bredvid min text om Pridetåget i förra numret av Situation Sthlm.

STEPHANIE MONACO

CCO PUBLIC DOMAIN

Lagen

● Lagen ger visserligen den starke mer rätt än den svage, men utan lagen hade inte den svage någon rätt alls.

Lagen är given av himlen, det har Clarence Thomas, den andre svarta ledamoten i USA:s högsta domstol, sagt och det har han jävligt rätt i.

På engelska heter det budet "du skall icke begå äktenskapsbrott" – thou shalt not commit adultery. Och vad är adultery härlett av? Du skall icke begå vuxenövergrepp är väl vad det betyder? Det sa både min fältpräst, fänrik Kristina, och jag.

Den som stjälar från de rika och ger till de fattiga får lagen på sig, men den som stjälar från de fattiga och ger till de rika får medalj.

När du går till kyrkan söker du Gud. När du går till domstolen söker du sanning och rätt. Och säg, är det inte samma sak?

LUKAS LEE

Full måne

● Månen är full, inte jag. Sträcker upp händerna, vill känna, nå den, bo på den. Inte vara utanför. Ett ouppnåeligt mål det också? Det är en önskan och en dröm, inte alla går att uppfylla. Men flaskan kan göra mig fullare än månen.

JACK SATANIOS

● Dödsstraffet är ett mycket dumt straff. För det första går det inte att ta tillbaka om det visar sig att den avrättade är oskyldig, det har ju hänt mer än en gång. Dessutom är det en väldigt liten chans att det skulle vara exakt motsvarande brottet, det vill säga att det antingen är alldeles för hårt eller alldeles för lindrigt. Eller som en snarkarkompis sa: "Sirap och myror, sirap och myror".

En gång för längesen var jag instämd till domstol för snatteri. Jag hade snattat några cd-skivor. Och jag funderade på vad jag skulle säga till domaren om han frågade ifall jag ångrade vad jag gjort. Hur fan skulle jag kunna säga att jag ångrade att jag snott några cd-skivor, så som världen ser ut. Jag fixade det hela genom att säga att jag talat med en präst.

LUKAS LEE

Jobbade hela helgen

● I fredags morse åkte vi hemifrån till Örebro och hjälpte till att plocka upp staketet med kuddarna runt hela banan, när vi var färdiga där åkte vi till hotellet som heter Kumla hotell. I lördags var vi och hjälpte till igen, sen var vi pakeringsvakter och sen kollade vi om folk inte går in på spärrarna också.

Det var jättemycket folk som var där och kollade. Det var 1 050 personer som var där. Efter det var slut så fick jag jättemycket beröm av alla som jobbade där. De tyckte att jag var jätteduktig.

I söndags åkte vi tillbaka igen för att vi skulle plocka ner allting igen som vi satt upp i lördags. Sen åkte vi hem efter vi gjort färdigt där. Men vi var hemma på kvällen.

SUSANNE 294

Tack till S:t Görans sjukhus

● Efter att ha överlevt en bukspottkörtelinflammation känner jag att jag har fått ett nytt liv. Jag ser världen med andra ögon och tar avstånd ifrån alkohol.

En förmiddag i augusti befann jag mig i Kungsträdgården. Jag satt där med en kompis. Vi drack öl och pratade om allt möjligt. Plötsligt började jag känna smärta i magen. I flera timmar väntade jag på att det skulle gå över och avstod från att ringa ambulans, men smärtan blev värre och mycket kraftigare så jag kunde inte stå stilla. Då bestämde sig min kompis för att ringa 112, utan mitt godkännande. Han hade varken telefon eller vetskap om var vi befann oss, men fick hjälp av två unga tjejer som satt på bänken bredvid. De kraftiga smärtorna fick mig att tro att det var sista dagen i mitt liv.

På S:t Görans sjukhus ställdes med hjälp av blodprover, läkarundersökningar och röntgenundersökningar diagnosen Pankreatit, som kan vara livshotande. Ultraljudsundersökningen pekade på att pankreatiten inte orsakats av gallsten,

vilket betydde att det var av alkohol. Bukspottkörtelinflammation orsakas i närmare hälften av fallen av alkohol och cirka 40 procent orsakas av en gallsten som vandrat från gallblåsan ut genom gallgången.

Efter att jag hade fått den informationen fick jag mycket ångest över min konsumtion av alkohol. Det enda som snurrade i huvudet var om jag skulle leva och hur jag kunde vara så dum och dricka så stora mängder alkohol.

Jag blev inlagd på sjukhuset och fick inte dricka någonting första dagen och inte äta på flera dagar för att bukspottkörteln skulle vila. Jag fick dropp, smärtlindring och blev utskriven efter nio dagar.

Under vårdtiden tog läkarteamet blodprover varje dag för att se hur allvarlig inflammationen var. De höll noggrann koll på hur mycket jag kisade, gjorde undersökningar och tog täta blodsockerkontroller. Jag kände mig väl omhändertagen på avdelning 38 på S:t Görans sjukhus och därför skickar jag ett stort tack till läkarna och samtliga medarbetare.

DEN NYKTRA MIKAEL SIRVIÖ

På resande fot

● Den 7 september åkte jag till Mora och släktingar som heter Siv och Jan kom och hämtade mig där, sen åkte vi till kyrkan och sen åkte vi och åt mat, sen hem till dem. Jag fick sova där också. Sen den 8 september åkte vi till andra personer och fick lunch och fikade där. Sen åkte vi till Mora kyrka och la ner min pappas urna i graven med hans familj där. Efter det åkte vi och fikade tills mitt tåg kom. Det går från Mora till Borlänge sen fick jag byta tåg från Borlänge till Stockholm. Men det var stopp mellan Rättvik och Avesta för att det var en lastbilsolycka. Därför vi kom sent till Stockholm. Sen skulle jag byta till pendeltåg till Nynäshamn också, jag var hemma klockan 00.30.

SUSANNE 294

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Höst

● Höststormen rasar och böjer trädarnas grenar.
Man resignerar och tar på sig långkalsongerna.
Köper värmeljus.
Lägger på ett lätt deprimerat uttryck i ansiktet för att matcha det ruskiga vädret.

KERSTI

Ett vrål upp mot skyn

● Det finns frågor men inga svar.
Varför cancern ska ta det liv du har kvar.
Din syster är ett fall för psykvården.
Din bror gräver ner stöldgods på gården.
Att jag frågar är inget under.
Jag kommer ändå att hamna sex fot under.
Att jag nu dör här beklagande.
Sakta, säkert och skräckinjagande.
Det finns inget botemedel, men ett hopp för oss.
Att ta livet av sig vore ju inte att slåss.
Du vrålar upp mot skyn.
Med en röst som har en hög volym.
Varför du måste lämna oss och gå bort.
Efter ett liv som kommer att bli alldeles för kort.

MARKKU

BENGT FAKTENMARK

Ett brev från min dotter

● Vill dela med mig av ett brev som min "minsting", i dag 33 år gammal, skrev för ett par dagar sedan.

"Mor Kära Mor

I dag tog mamma ett kliv rakt in i varje liten vrå i både hjärta och själ på det som utgör hennes dotter. På bara ett litet ögonblick gjorde hon rätt för allt som en gång i tiden blivit så fel mellan oss. I dag hade jag den stora äran att få sitta jämte en kvinna som är starkare, säkrare och tryggare i sig själv än jag någonsin upplevt.

I dag mötte jag min fantastiska och respektingivande förebild, min kära mor. Så obeskrivligt stolt över hennes förmåga att hårda ut och vända ont till något gott... att tillåta sig vara värd lika mycket som någon annan och att älska sig själv precis lika mycket som jag gör.

Dessa fotspår kommer en liten flicka följa mycket, mycket länge. Mor och dotter, hand i hand, liten och stor har funnit tryggheten på land! Jag älskar dig. Angelica"

Kan lova att det värmde mitt modershjärta!

EVA K.

TEKNIK-
INTRESSERAD?

Välkommen till ett fastighetsbolag där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete

locum.
VÄRDEN FÖR VÄRDEN

Min nya upplevelse

● Tidigare har jag väl tagit någon vit vecka någon gång. Har aldrig sett mig som alkis. Inte är man väl alkis om man bara dricker 2-4 vanliga starköl per dag? Men det är man tydligen. Det var min sjuksyster på smärtkliniken som uppmärksammade mig på det. Tänkte en hel del på det och tog upp det med min gubbe. När vi hade räknat på vad det blev i pengar per månad så bestämde jag mig för att sluta. Vid mitt nästa besök hos syrran så bad jag om att få en antabus varje måndag som stöd. Det var inga problem när hon konsulterat läkaren. Jag är inne på min sjätte vecka på måndag. Jag måste vara väldigt lyckligt lottad. Jag har inte haft någon abstinens och inte heller saknat det. Väldigt lyckligt lottad eftersom jag vet att väldigt många mår skit. Det bästa är att dom jag tidigare drack med är dom som uppmuntrar mest. Dessutom slutade min gubbe dricka veckan efter mig. Nu tar vi varje nykter dag och är lyckliga för den.

EVA K.

Mindre brand på Hvilan

● Vi hade precis haft det månatliga boendemötet, när vi kom upp på rummen tjöt larmet. Det var ingen övning, så snabbt ner och ut. Det kom en massa rök. En tjejs kamerabatterier, som låg i en ryggsäck i ett skåp hade fattat eld av sig självt. Hon bodde på våning tre, högst upp. Brandbilar, ambulanser – ingen kom dock till skada – och polisbilar kom. Det släcktes och vädrades noga ut. Det fick mig att tänka på en gång när brandkåren skulle ha övning med att bränna ner ett av grannhusen, ägaren hade dött. Vi var några i kvarteret som satt på "tolfte balkong", det vill säga i mitt rumsfönster och tittade på. Då fick jag ett infall och kollade med min mor om det var ok, hon sa förvånat ja. Så det blev kaffekok och smörgåsbredning i stor skala, sedan bära ner det till snopna men glada brandmän. Detta var när jag var i tonåren.

STEPHANIE MONACO

Tidningen

● På hemmaplan. Kom hem för strax över en vecka sedan och möter bland annat en kollega som har flyttat hit nyligen och säljer Situation Sthlm här och i grannstaden Gävle. Kollegan omsatte cirka tjugo exemplar förra månaden, vilket är framåtanda. Självt får jag ut cirka ett-tio exemplar i min hemstad när allt går som det ska. Och jag borde väl ha större kännedom om folk i min hemstad men som sagt tidningen plockar marknadsandelar allt eftersom tiden går.

KAPINJUS

När torkar färgen

● Sitter du där än i ditt hörn, hörnet som håller dig fången. Kanske är det mörkt, kanske är det ljus. Sitter du fast i ditt hörn? Har färgen torkat än? Men är du verkligen fast? Du kan fly fastän arslet sitter där det sitter.

Har flytt från mammas gata till bakgata och arslet är ändå där bak. Ska jag finna frid här i livet, ska jag ge mig, ge mig för vad och för vem? Jag tänker på citatet ur bibeln: "Den som söker skall finna". Men vad ska jag leta efter när jag inte vet, kommer jag veta när jag funnit det? Det fanns inte i hörnet där jag står men jag står likt förbannat kvar där jag är. Väntar tålmodigt på att färgen ska torka...

JACK SATANIOS

» Ibland är det tuffa perioder men det är också mycket glädje. «

Ingrid

Vi behöver fler som Ingrid

Vi behöver många fler familjehem i Sverige idag. Flera tusen fler. Att öppna ert hem för någon ni inte känner är en utmaning för hela familjen. Men det är också en erfarenhet som får alla att växa.

www.attvarafamiljehem.nu

MED EGNA ORD

Steg mot nykterhet

● "Du behöver kanske åka på torken", säger Jonas bakom disken på Situation Sthlm där han kränger tidningarna till oss som säljer. Jag har trots mina föresatser inte klarat av att vara nykter. "Ja", tänkte jag, "det vore vettigt".

Mina steg som oftast tagit mig till bolaget ändrade riktning, till S:t Görans alkoholavdelning Bas och vidare till avdelning 54 för att observeras under abstinensen som var mildare än efter andra fyllor trots att jag hade ökat mitt intag till två flaskor vodka om dagen sedan tre veckor.

Låst avdelning och underbar personal, översaltad mat och inget kaffe efter klockan sju.

Puls och blodtryck innan man har vaknat, och några gånger till under dagen, nåt piller och jag sov, nå blev

klubbad som en ox.

Min situation har jag klar för mig, ADHD-kliniken har stoppat mig från att få ut min medicin och jag super ihjäl mig fortare än jag gjort förut. Sverige funkade så att man tar bort medicinen för mitt funktionshinder och säger att jag får inga heller förän jag har slutat dricka.

ADHD, Aspberger, en skada efter en bilolycka och allmänt utanförskap och förfall. Att sluta dricka och ändra tankemönster är inte lätt, jag vet.

Har försökt att hålla konsumtionen låg, varit på flera behandlingar och ändå haft svårt att hålla mig ifrån flaskan. Jag fick hjälp av min ADHD-medicin med början år 2005 och den hjälper mig att åtminstone kunna fungera lite mer normalt, jag klarar av att prata, vistas ute, prata med folk utan att känslan av att min kropp inte

längre orkar. För huvudet håller på att sprängas av alla tankar som snurrar och med det följer ångesten, den som jag förut dövat med sprit och med det följde alkoholismen och det är inte kul att veta att jag återigen är på ruta ett, ingen hjälp för mitt medfödda funktionshinder förrän jag uppvisat lång nykterhet.

Det är tur för mig att ni kunder är toleranta och inte dömer mig trots att spriten har fått mig att byta försäljningsplatser titt som tätt och vi inte har setts så frekvent som förut.

Har i alla fall tagit mig till Beroendecentrum och bett dem om hjälp så att jag kan förändra mitt tankemönster, hur och vad jag gör vid visst mående och vissa situationer. Ett steg åt något håll, vilket vet jag inte.

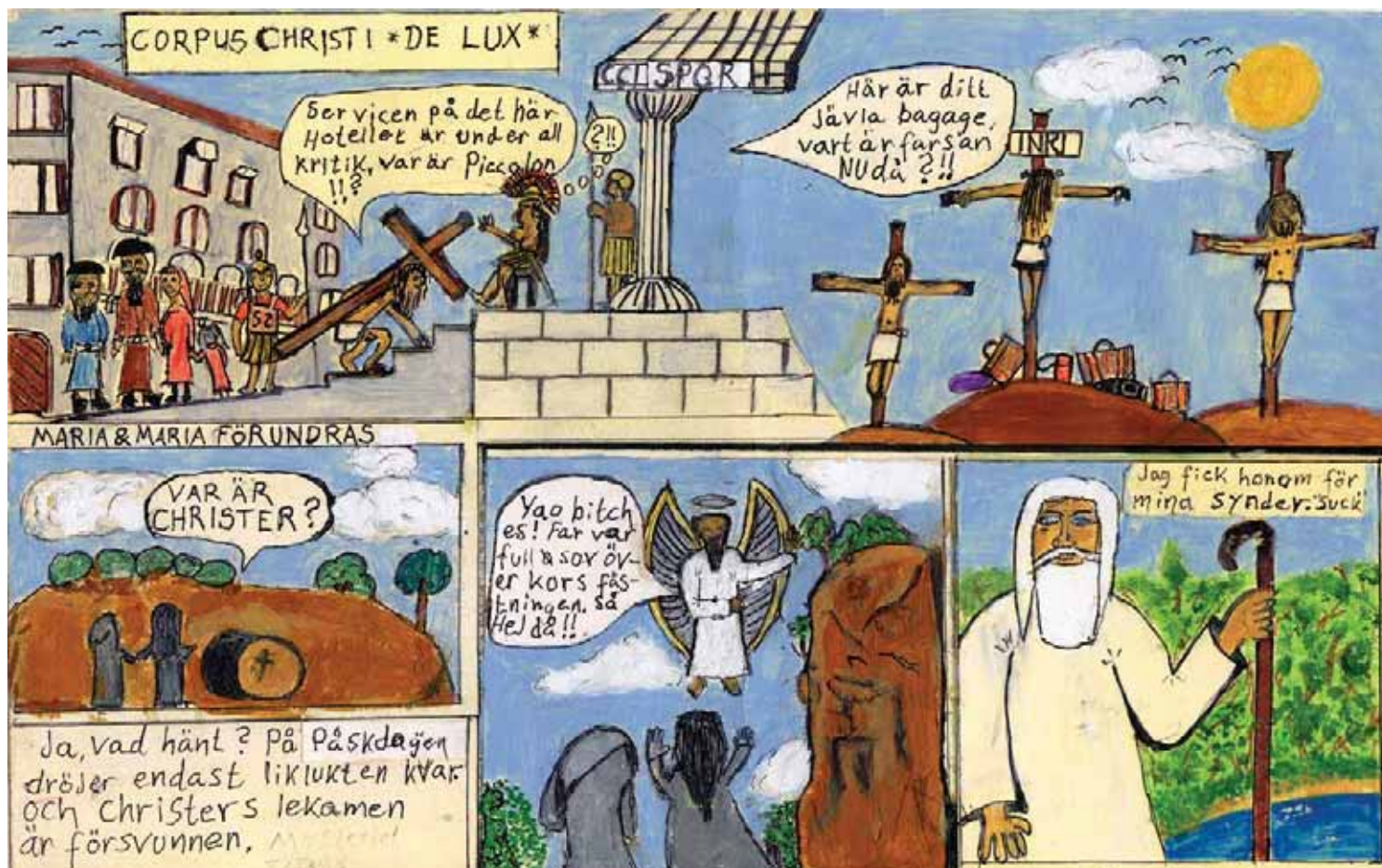
Mina skor är hela så jag tar väl mina steg fram och tillbaka och

kanske orkar jag ända fram till mitt mål att bli och kunna klara av att vara nykter fastän min medicin är utsatt. Kanske klarar jag av det utan att det ska bli som det blivit förr – kaos, mera kaos än det hunnit bli både i mitt huvud och i ert samhälle.

Tror du att jag eller någon annan orkar kämpa hela tiden? Trots mina 49 år så har det knappast blivit bättre, jag är inte mycket visare, innehar bara lite mer erfarenhet och vishet om det vill sig väl. Jag är rädd, rädd helt jävla skräm av att veta att jag är tillbaka på ruta ett, tillbaka där jag började.

Trots perioder av lång nykterhet, längre än jag ens kunde drömma om förut. Förut, innan jag blev diagnostiserad och fick medicinsk behandling för mina funktionshinder.

JACK SATANIOS

**SPEGELSELFIE,
BARN, MAT, BARN,
HEMLÖS, GYM-
SELFIE, BARN,
LIFEQUOTE**

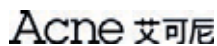
Följ en verkligare verklighet @situationsthlm

SITUATION
S T H L M

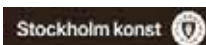
FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

NÅGOT HAR FÖRSVUNNIT ...

Fallet en kriminalgåta för minipoliser

Familjevisning på höstlovet vecka 44
Måndag till söndag klockan 13 & 15

Polismuseet
polismuseet.se

>> DEN GODA MÄNNISKAN I SEZUAN

AV BERTOLD BRECHT
ORIGINALMUSIK KOMPONERAD
AV PAUL DESSAU
REGI: SUNIL MUNSHI

>>PREMIÄR 8 OKT

**UPPSALA >>>>
STADSTEATER**

BILJ/INFO: 018-54 62 00 WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE

REDAKTIONENS
TIPS

ELIN BERGE

"Vi är experter på det vi ska spela om."

TEATER FEM KVINNOR MED HIJAB TAR FÖR FÖRSTA GÅNGEN PLATS PÅ SCENEN

DRAMATIKERN AMERICA VERA-ZAVALA har länge burit på idén om att unga kvinnor med hijab ska få ta plats på teaterscenen och berätta sina individuella historier.

– Jag har i många år hört om glåporden, rycken i slöjan, förolämpningarna – det som är vardag för de här tjejerna. Just nu är det också extremt aktuellt, men man talar om dem, de får väldigt sällan själva tala och när de får göra det är det på andras villkor, säger America Vera-Zavala.

Därför startade hon projektet Svenska hijabis som har resulterat i föreställningen med samma namn. Den 14 oktober kliver Benin Al-Najjar, Ruhani, Maryam Dinar, Sarah Ameziane och Shama Vafaipour upp på Dramaten Lilla Elverkets scen för premiärföreställningen. Fem kvinnor med olika intressen: bildkonst, boxning, bakning, foto och pedagogik, men som sällan får prata om sina intressen och vad de gör, de får i stället ständigt bemöta fördomar om deras hijab.

– Vi är inte en homogen grupp, vi är vanliga människor och det är viktigt för mig att få representera mig själv och att ta plats i samhället. Men det handlar inte alltid om att ta plats, det handlar också om att få plats. Nu är det första gången i Sverige, och kanske i Norden, som vi hijabis tar plats på en teaterscen, säger Shama Vafaipour.

MAN PRATAR INTE OM FÖRTRYCKET VI FÅR STÅ UT MED FRÅN VANLIGA MÄNNISKOR

Vad kommer du att berätta på scenen?

– Min del handlar mycket om tvånget. Man hör mycket om att en man bestämmer över en, vilket ofta inte stämmer. När det pratas om slöjan så brukar det handla om förtryck från religionen och familjen, men man pratar inte om förtrycket vi får stå ut med från vanliga människor, också från dem som på nåt sätt vill rädda oss genom att ta ifrån oss rätten att bestämma hur vi ska klä oss.

Svenska hijabis är så kallad communityteater – det finns en dramaturgi och tydlig regi, av America Vera-Zavala, men publiken får möta personerna som bär på berättelserna.

– Vi är egentligen inte skådespelare – vi är experter på det vi ska spela om, säger Benin Al-Najjar.

Hon berättar att hon alltid har tyckt om drama, men att hon inte har stått på mer än en skolscen.

– Vi är så himla taggade! I föreställningen kommer det att finnas politiska perspektiv, barndomsminnen och estetisk såsom dans. Kanske kommer det att vara häpnadsväckande, att det inte är som folk förväntar sig. Man behöver inte bära hijab eller vara muslim för att kunna relatera – det handlar mycket om frihet, kärlek och rättvisa, säger Benin Al-Najjar.

MARIA HAGSTRÖM

MARIA HAGSTRÖM

Jan-Philipp Sendkers
Konsten att höra hjärtslag

BOK: Plötsligt försvinner Julias pappa och spåren efter honom slutar i Bangkok. När hon fyra år senare hittar ett 40 år gammalt opostat kärleksbrev, från honom till en kvinna i Burma, bokar hon genast ett flyg dit i hopp om att hitta sin pappa.

I den lilla bergsbyn möts hon av den egendomliga mannen U Bas, som länge väntat på henne. Han berättar historien om den blinda pojken och om flickan med de missbildade fötterna. Med flickan på ryggen blev hon pojkens ögon och han blev hennes fötter.

Det är en otroligt vacker kärleksroman, men också en resa till Burma och en pojkes tillvaro som upplevs utifrån hörseln, där till och med människors olika hjärtslag kan höras.

ULF STOLT

Bläddra i mörker

BOKLAMPA Det finns en detalj i grundutrustningen som avslöjar en inbiten bokläsare och det är om vederbörande äger en boklampa. För att ostörande kunna fortsätta läsa i mörkret.

Efter att ha testat några olika modeller har jag kommit fram till att den som fungerar bäst är den modell som inte har en böjbar hals utan som är ledad och består av två delar – en fästdel på boken, samt den ställbara armen med lysdiod.

Boklampan drivs av tre stycken LR 41 knappcellsbatterier. Bör räcka till cirka tre romaners läsning vid normal blädderhastighet.

Lösning kryss #229

Se förra numrets vinnare på s.55.

1 A L L A S T E R	2 E U F O R I	3 N A R R E N	4 M A N I S T A	5 S L A T E R	6 A T T E R	7 R E S Ä T	8 I N F A L L S V I N K E L	9 D E K O R K L O	10 V Ä G S E L D K O K	11 I S F U L L R I G G A R	12 L Ö P Ö M A D A	13 F L Ä R D S V K R O N A	14 A R E N T I T A V Ä G A	15 N O T R E K A T T E R N A
---	---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	----------------------------	--	---	--	--	--	--	--	---

"De andra gillar att hänga men det har jag aldrig gjort."

Nicke Andersson

ÅTERVINNING Nicke Andersson måste vara en av Sveriges mest produktiva artister. Mellan återföreningarna av två av Sveriges största rockband, The Hellacopters och Entombed, släpper han en ny skiva, *All Through the Night*, med sitt Imperial State Electric.

– Ja, det blir en jävla massa. Och så har jag blivit farsa också. På papperet ser det väl nästan ut som att jag försöker förtränga det, säger Nicke Andersson.

Han spelar trummor i Entombed som återförenas för två spelningar, 27 oktober på tidningen *Close Up's* kryssning och 12 november för en spelning med Malmö Symfoniorkester.

– Det jag är rädd för är att inte få upp flåset. Det märks liksom att det har gått 25 år sedan jag spelade de där låtarna. Jag vet ju hur jag ska spela dem men jag får mjölksyra i armarna direkt. Jag är lika utmattad efter en låt som jag var efter tio då. Men det ska gå.

JOHAN FORSBERG

Rent fysiskt var det betydligt lättare att spela gitarr och sjunga med ett återförenat The Hellacopters i somras. Och nästa år blir det minst sex nya spelningar.

– Jag tror att de andra i bandet stör sig på att jag har sagt att jag gör det mycket för pengarna, men det vore fånigt att säga nåt annat. Vi måste alla betala hyran så jag ser liksom inget fel med det. Sen måste det vara trovärdigt så att man kan sova gott efteråt. Man kan liksom inte gå upp på scenen i hawaiiskjortor som Blue Öyster Cult.

Faller alla i bandet tillbaka i samma roller som de hade tidigare?

– Lite blev det väl så även om alla har blivit äldre på varsitt håll. Jag kände väl att det var en del tjafs som jag är gammal för. De andra i The Hellacopters gillar att hänga men det har jag aldrig gjort. Jag tycker att man hänger när man arbetar. När vi repade tog vi lunch i en och en halv timme och för mig är det bara bortkastad tid. Det är inte för att jag inte gillar de andra i bandet utan bara för att jag tycker att det är onödigt.

DAVID BOGERIUS

Opeth få skit för att de är annorlunda

PRESSBILD

OPETH ÄR TILLBAKA med mer progressiv rock åt folket. *Sorceless* är det tolfte studioalbumet i ordningen sedan death metal-debuten med *Orchid* 1995.

– Jag kan bara prata utifrån mig själv och jag tycker att vi erbjuder en mångfald som inte finns nån annanstans i dag, oavsett genre. Vi har alltid varit ett speciellt band och får fortfarande en del skit för att vi är annorlunda. Men det handlar om att inte ge upp eller ge efter för den allmänna opinionen. Musik handlar om att göra din egen sak eller gå din egen väg, säger sångaren och gitarristen Mikael Åkerfeldt.

Hans redan gigantiska skivsamling har utökats med en hel del av jazzmusikern John Coltranes plattor, men i övrigt har de musikaliska inspirationskällorna varit varierade. Det samma kan sägas om den nya musiken, vilket Mikael Åkerfeldt verkligen har gått in för under låtskrivarprocessen.

– Om jag var klar med en låt som lät på ett visst sätt så såg jag till att nästa låt blev helt annorlunda. Det var det enda jag verkligen tänkte på och jag tycker att jag lyckades. Låtarna skiljer sig mycket från varandra.

I samband med sommarens spelning som förband till Iron Maiden höll Mikael Åkerfeldt och hans bandkolleger på att bli utestängda från sin egen loge eftersom vakterna inte kände igen dem, men Opeth, som bildades redan 1990 i Bandhagen, har publik över hela världen.

Just nu pågår en till stora delar utsäld USA-turné med spelningar på bland annat Radio City Music Hall i New York och House of Blues i Boston. Den efterföljande Europaturnén inleds 5 november med en spelning på Globens Annex.

DAVID BOGERIUS

Värt att lyssna till

Heavy Tiger

Devil May Care

Stockholms eget The Runaways överträffar sina förebilder från 70-talets glammiga glansdagar.

Maxida Märak

1

Johanneshovs rappande same. Låten "Nu blåser det på månen" låter lite som ett lyckat samarbete mellan Linda Pira och Jon Henrik Fjällgren.

Ghost

Popestar

EP-släpp med en egen låt och fyra covers, bland annat en mäktig version av Imperiets "Bible".

TEXTBASERAT

Bob Dylan – verklighetsflykt och Nobelpriskandidat

ORDRIKT Dramatikern och Dylan-nörden Dennis Magnusson har skrivit pjäsen *Dylansällskapet*, om tre svårt indoktrinerade nördar som tillber Bob Dylan och rådfrågar honom om i stort sett allt i livet: hur skulle Dylan gjort?

– Pjäsarbetet började i en undersökning kring fundamentalism, vad är det som får oss att lägga ansvaret för oss själva, utanför oss själva? Det är det Dylansällskapet gör, ägnar sig åt en slags fundamentalism.

Dylansällskapet spelas på Kulturhuset Lilla Scenen. I rollerna: Lennart Jähkel, Lars Göran Persson, Christer Fant och Leonard Terfelt.

I anslutning till att *Dylansällskapet* visas sker andra Dylanaktiviteter i

JEAN-LUC DURBIN

Kulturhuset. Den 5 oktober presenterar författaren och litteraturprofessorn Ola Holmgren sin bok *Stickspar och åtta goda skäl att belöna Dylans poetiska storhet*. Med avstamp i åtta låtar argumenterar han väl och initierat för att Nobelpriset i litteratur, på goda grunder, bör tilldelas Bob Dylan.

ULF STOLT

Sara Lövestam.

Noga med researchen

SARA LÖVESTAM KOMMER ut med sin tredje bok om detektiven Kouplan: *Luften är fri*. I bokens tacklista finns namnen på två Situation Sthlm-försäljare.

– En dag när jag köpte Situation Sthlm frågade jag försäljaren om hon skulle vara intresserad av att hjälpa mig. Det hon och hennes pojkvän sen berättade skulle egentligen kunna fylla en roman helt på egen hand.

Hur gör du research kring själva detektivarbetet?

– Kouplan är en ganska speciell detektiv. Han är en perslös journalist från Iran, som lever gömd i Sverige och utför detektivuppdragen för att få ihop pengar. Eftersom han inte är polis, behöver jag aldrig fråga mig själv: "Vad skulle polisen ha gjort?" Jag går bara in i karaktären Kouplan och frågar: "Vad gör han nu?" Sen måste jag förstås göra research kring annat, allt från trafficking till bedrägerier och sånt som har att göra med Kouplans bakgrund. Jag frågar vänner, läser stora mängder artiklar, frågar på internetforum och kontaktar ibland främmande människor.

MARIA HAGSTRÖM

Skyllt 77 till Katarina Taikon

EMALJ Skyllt sitter vid hörnet Valhallavägen/Danderydsgatan. De litterära skyltarna i Stockholm tillverkas sedan 15 år av AB Sprakareds Emaljverk i Kinnahult. Som klipper till plåten för hand, formar den med gummiklubba och hammare i gamla träformer, sätter text med papperschabloner och bränner den i 820 grader.

ULF STOLT

"Nu tvingades jag verkligen att bli mulad med min text på gott och ont." Bengt Ohlsson

LJUBOKSINLÄSNING Bengt Ohlsson har inte bara skrivit en ny bok, *Drick värmen ur min hand*, utan även läst in den som ljudbok.

– Det var första gången jag gör det och det var kul. Jag kände att det var ett plus att ha skrivit texten för det är som att man hittar i sin egen lägenhet. Tidigare har jag fått mina böcker inlästa av några av de bästa skådespelarna, men ändå så hade jag ett förspång. På ett förhoppningsvis bra sätt är jag lite mer krass och vanvördig mot min text.

Stötte du på formuleringar eller annat i texten som du hade velat ändra?

– Det kan hända, men över lag var det en rätt skön känsla att läsa in den. Jag brukar inte läsa mina böcker utan lämna dem i ett svart hål när jag är klar med dem, nu tvingades jag verkligen att bli mulad med min text på gott och ont. Men jag stötte på oväntade svårigheter när jag blev osäker på hur vissa namn uttalas, för att inte tala om

PATRICK MILLEN

när det är dialogpartier med ganska korta och allmänna repliker. Hur ska man få läsaren att förstå att det är Nisse och inte Greta som säger "Jaså" utan att hålla på och ljusa till rösten och fjanta sig.

Hur lång tid tog det att läsa in boken?

– Jag tror det gick på fem eftermiddagar.

Lyssnar du själv på ljudböcker?

– Jag gjorde det rätt mycket när jag skulle skriva en artikel till DN om ljudboksläsnande, men än så länge föredrar jag nog pappersläsandet.

Även om det går långsamt så blir det en djupare upplevelse.

Kan du tänka dig att läsa in fler av dina böcker?

– Ja, om det blir några fler så ska jag nog anmäla mig som frivillig i alla fall. Men vi får väl se vad folk tycker om den här. Jag minns en gång på gymnasiet när en logoped tyckte att jag "hade en så speciell röst att det inte skulle förvåna om jag skulle kunna försörja mig på den". Så jag har väntat tålmodigt på att tillfället skulle dyka upp.

DAVID BOGERIUS

Att hålla ögonen på

Liv Strömquist

Uppgång & Fall

Hon höll på att bli "sin egen måltavla", centimetrar från att blomma ut till fullskalig kulturgubbe. Liv Strömquist med skarp samhällskritik och komisk timing i serieform.

Anneli Furmark

En sol bland döda klot

En tur till Norge med Barbro, en stalker åt romanfiguren Albert. Han finns på riktigt, i alla fall för Barbro.

Martin Kellerman

Rocky Volym 31

Pricksäkra samtidsreflektioner utan tomgång några längre sträckor.

SERIEALBUM

Charlie Christensens Arne Anka i dåtid och nutid

TECKNAT Arne Anka hoppar fram och tillbaka i tiden i det nya seriealbumet, *Mentala Selfies*.

– Dels befinner han sig i det nutida Stockholm, dels i renässansens Florens, där han dricker vin med Leonardo da Vinci och Niccolo Machiavelli på Trattoria Ezekiel, dåtidens Zekes bar. Hela tiden talar man om livets, attentatens och förtryckets gång. Det blir även en liten avstickare till Åbo i Finland, säger Arne Ankas skapare Charlie Christensen.

Det kommande albumet *Mentala Selfies* är en fristående fortsättning

av förra albumet, *Dagbok från Svitjod*, där Arne Anka tog temperaturen på det som kommit att bli det nya Sverige.

– Nu handlar det om den intoleranta islamismen. Bägge böckerna har intoleransen och hyckleriet som tema.

Albumet *Mentala Selfies* är det trettonde seriealbumet sedan det första, *Arne Anka*, publicerades 1989. 1995 spelade Robert Gustafsson Arne Anka på Stadsteatern i *Arne Anka – en afton på Zekes*.

DAVID BOGERIUS

Charlie Christensen

ALEX MARTINEZ

PATRICK MILLER

JURESKOG

ETT PASSIONERAT SAMARBETE

JURESKOG TEXAS
20/9 - 17/10

JURESKOG MIAMI
18/10 - 7/11

JURESKOG LITTLE ITALY
8/11 - 21/11

ALEX MARTINEZ

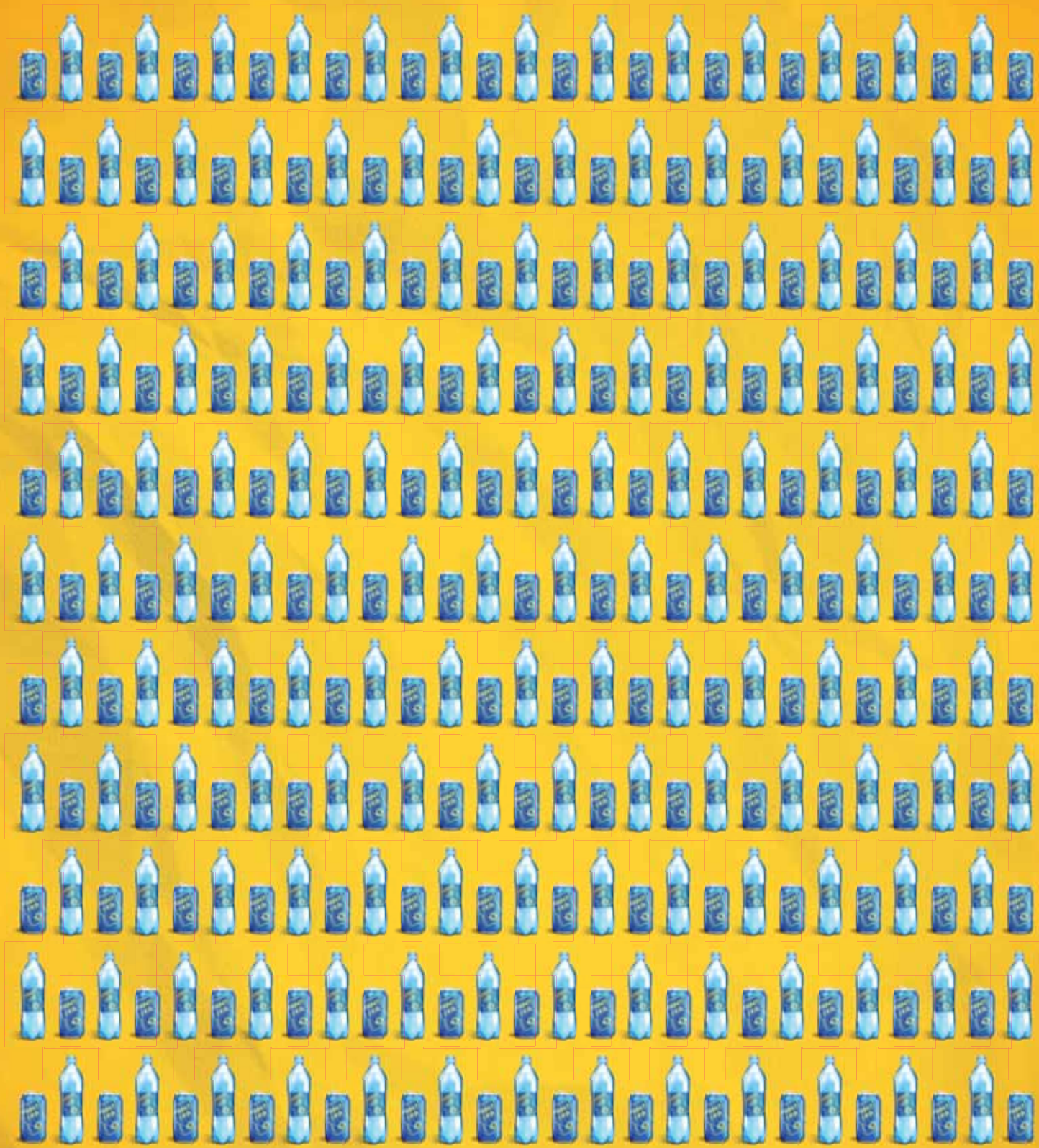
Använd appen
för att ta vara
på våra bästa
erbjudande!

VI STÖDJER
STOCKHOLMS
STADSMISSION

Välkommen in till
McDonald's® Södermalm!

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

"Vi hade inte tid att sitta och vänta på filmstöd och pappersarbete." Martin Sandin

PRESSBILD

DOKUMENTÄR Martin Sandin och Mauri Chifflet gör långfilmsdebut med sin dokumentär *Mad Dog* om MMA-fightern Reza Madadis, som de följde under två turbulenta år.

– Det var nåt som inte stod rätt till och det fanns väldigt mycket frågor runt honom. Vad var anledningen till att han, som stod på toppen av sin karriär, var en hjälte för människor både i Sverige och i resten av världen och höll på att bilda familj, greps för inblandning i stölden mot en väskbutik på Stureplan, säger Mauri R. Chifflet.

Svarar han på frågan i filmen?

Martin: Vi gjorde tre intervjuer som

var inriktade på stölden, varav en intervju var väldigt tuff. Den sekvens där han pratar om stölden är det enda stället i filmen du hör en fråga från oss filmmakare. Vi ville inte bryta eller klippa i sekvensen när vi ställer frågan "Vad var din inblandning...?" Det var och är viktigt för oss att helt oredigerat redovisa hans svar på frågan.

CHRISTIAN ALBINSSON

Ni har finansierat filmen själva, utan producent eller stöd.

Mauri: Vi sökte pengar i början av projektet, mellan att Reza blivit dömd och det att han skulle påbörja sitt straff. Vi visste inte vilken väg storyn skulle ta eller hur det skulle sluta. Men vi visste att det störmässigt fanns nåt bra att berätta eftersom det hände så mycket i hans liv just då.

Martin: Vi hade inte tid att sitta och vänta på filmstöd och pappersarbete. Vi var tvungna att fortsätta filma. Därför bestämde vi oss för att göra det på vårt sätt och finansiera ur egen ficka. Det ledde oss dit vi är i dag.

HENRIK EMILSON

Stockholm på kultfilm

NYUTKOMNA DVD-BOXEN Svenska kultklassiker innehåller sex filmtitlar som inte bara representerar den svenska filmhistorien bortom Ingmar Bergman, flera av dem är samtidigt en resa bakåt i tiden i Stockholm.

I *Raggare!* från 1959, dras vi in i ungdomskulturen med amerikanare, raggare och raggartjack och får kliva in i tidstypisk ungdomsgård, får skönsång i Kungsträdgården och träffar Christina Schollin på Bacchi Wapen i Gamla Stan där hon flirtar med en betydligt äldre man. I Arne Mattssons *Smutsiga fingrar* från 1973 besöker vi den nu etablerade drogkartellens mörka värld av prostitution, utstuderat våld och Ulf Brunnberg som modefotograf i leopardskinnspäls. En slags undre värld kommer också fram i Vilgot Sjömans *Tabu* från 1979. Här handlar det om gränsfolket, i dag HBTQ, och Kjell Bergqvists unge advokat som kämpar för deras rättigheter. Bland annat arrangeras en parad med ett femtiotal av "folket" längs Kungsträdgården, 21 år innan den första Prideparaden.

Jan Halldoff lyfter fram Skärholmen och det problematiska med förtorens mastodontbyggen i *Stenansiktet* från 1973. Här har varje lägenhet ett garage, men det finns inte plats för dagis, vilket gör att folk hellre köper bil än skaffar barn. Harry arbetar på stadsbyggnadskontoret och ser miljonprojektens baksida. Han tar hjälp av ett ungdomsgäng, som på många sätt påminner om Alex och hans gelikar i *A Clockwork Orange*, för att en efter en mörda stadens beslutsfattare. Det är hård film, som sågades av kritikerna, vilket förstås är en förutsättning för att få stämpeln kultklassiker.

HENRIK EMILSON

STREAMAT

Wenner-Gren Center 1961

ARKITEKTUR För 55 år sedan invigdes Wenner-Gren Center. Med förebilder i New York och Österrikiska alperna byggdes ett centrum där forskare skulle kunna mötas och utbyta vetenskapliga råd och rön. En låg halvcirkelformad bostadsdel uppfördes runt själva skyskrapan i mitten, vars "skarpa, skulpturala form symboliserar forskningen som strävar högre och vidare."

Vi får ta del av den logistik och precision som den 74 meter höga skyskrapan uppfördes med, till sköna jazziga toner.

FOTNOT Finns på filmarkivet.se

HENRIK EMILSSON

FILMPRODUKTION

Analoga dockor i realtid

NORSK FILM

BARNFILM När Petter Lennstrand långfilmsdebuterar med *Upp i det blå*, är det med analoga dockor i många av rollerna.

– Jag kommer från en mekanisk värld, från teatern, och har arbetat med den tekniken hela mitt yrkesliv. Jag gillar att arbeta med fysiska objekt hellre än nåt skapat i efterhand i en dator.

– Regimässigt behandlar jag dockor och skådespelare lika. Det är liveaction och realtid och dockornas röster tas på plats.

HENRIK EMILSSON

Att titta lite extra på

Mästerlig debut

Youtube-fenomenet Johannes Nyholm gör debut med *Jätten*, som på ett nyskapande, moget och ömt sätt berättar om utanförskap och längtan – högsta betyg.

Dubbelt aktuell Weiner

Kongressmedlemmen Anthony Weiner skickade fel sorts bilder till fel personer. Nu kommer dokumentären *Weiner*. Obekvämt underhållande.

Magnificent Seven x 3

Westernfilmen *Magnificent Seven* har sitt direkta ursprung i Akira Kurosawas *De sju samurajerna* från 1954. Kurosawas film har inspirerat till allt i från spagettiwesterns till *Star Wars*.

Hawaiiansk sushisallad snart över hela stan

ÄTBART Först ut att servera Poké var Hawaii Poké på Mäster Samuelsgatan, som har följts av A Bowl på Blecktornsgränd, Orange County Foods på Regeringsgatan och Makai på Surbrunnsgatan. Det finns säkert – snart – på fler ställen för i Hawaii är Poké lika vanligt som vår pastasallad och säljs överallt.

Alla som har varit i Hawaii märker snart vilket populärt resmål det är för japaner.

Det är alltså inte konstigt att den hawaiianska salladen Poké bäst beskrivs som en sushisallad. Den har tydliga japanska influenser, tänk en dekonstruerad sushirulle med rå tärnad fisk, olika grönsaker som bönor, lök, paprika, groddar, ris och sjögräsbitar.

Sedan i vår har rätten fått sitt fäste i Stockholm.

HENRIK EMILSSON

52 år av kärleksbrev

FRANKERAT Den svenska uppsättningen av A.R. Gurneys pjäs *Kärleksbrev* kommer till Stockholm från 1 oktober. På Klarascenen, Kulturhuset Stadsteatern, spelar skådespelarparet Birgitta Ulfsson och Iwar Wiklander rollerna som Melissa och Thommy.

Melissa kommer från en mycket välbärgad familj och Thommy har en enklare medelklassbakgrund. De växer upp under efterkrigstiden och deras liv utvecklas på olika sätt under 52 år – men de slutar aldrig att skicka kärleksbrev till varandra.

– Det här är en romantisk men mångbottnad historia som handlar om snårigheten i mänskliga relationer, om de frivilliga och ofrivilliga livsval vi gör, säger Birgitta Ulfsson.

MARIA HAGSTRÖM

"Alla har vi vår egen flykt."

Natalie Ringler

TEATER Pjäsen *Flyktdjur*, som har premiär 29 september på Teater Galeasen, vänder och vrider på begreppet flykt. Vad är det att fly? Vad är det att vara flykting? Vem är flykting? Vad innebär flykten?

– Pjäsen ställer frågan och maler och idisslar den. Den är en utforskning av begreppet, säger regissören Natalie Ringler.

Texten, som är skriven av Christina Ouzounidis, undersöker frågor kring att vi har fastnat i

Natalie Ringler
PATRIK GUNNAR HELIN

identiteter och att vi har brutit kontakten med vårt ursprung, struntat i vattendragen, bergen, haven och fälten. Den handlar

JOHN GREENHOLM

inte om några andra som flyr, om "dem", det handlar om oss. Om Jag.

– Vi försöker ägna oss åt frågan utifrån oss själva. Om jag är en flykting, vad händer då? Finns det nåt i mig som är en flykting, vad är min anknytning till frågan? Jaget ställs i centrum. Det kan också handla om att fly från sig själv eller nåt annat. Alla har vi vår egen flykt, säger Natalie Ringler.

Det är alltså vi som är flyktdjuren?

– Ja. Vi kanske inte är rovdjur eller bofasta djur, det kanske är flyktdjur vi är. Vi pratar ofta om flykt som ett undantagstillstånd, såsom flyktingkatastrofen. Pjäsen påstår att flykt kanske är ett mänskligt naturligt tillstånd – att vara i rörelse. Men att vi glömmer det mellan generationer, säger Natalie Ringler.

MARIA HAGSTRÖM

Det ofria ordet i Europa

TRYCKFRIHET I år firar den svenska tryckfrihetsförordningen 250 år, men hur ser läget ut för det fria ordet i Europa? Den frågan tas upp när Sveriges Radio anordnar det öppna seminariet "Europa och det fria ordet" 3 oktober i Hörsalen i Kulturhuset Stadsteatern. Det handlar om hot och våld mot journalister, om att yttrandefriheten är under starkt hot

KRISTIAN POHL

utrikesminister Margot Wallström, demokrati- och kulturminister Alice Bah Kuhnke och Expressens chefredaktör Thomas Mattsson.

Var ska ni hoppas ni kommer?

– Det vore bra om politiker kom som kan föra det här vidare. Vi har bjudit in de flesta, säger Alexandra Madsen på Sveriges Radio.

MARIA HAGSTRÖM

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

DÅTID STHLM OKTOBER 1959

BLAUPUNKTS NYA TV-MODELLER Tirol och Sevilla har båda en inbyggd bildrobot som via en knapp automatiskt anpassar bildskärmen efter rådande ljusförhållanden i rummet.

Föräldrar i Täby undrar om ett barn vid Ella Parks skola först måste dö innan hastigheten på intilliggande Täbyvägen – nu är det fri fart som gäller – begränsas.

En major i Stockholm, som tidigare var kompanichef i Boden, döms till 20 dagars diciplinbot för tjänstefel och oskickligt beteende. Vid ett tillfälle har majoren tvingat en sjukskriven värnpliktig att gå sju kilometer till sjukstugan i 15 garders kyla. Vid ett annat tillfälle har majoren liknat samma värnpliktige – som går lätt ihopsjunken efter att ha skadats i en bilolycka – vid "en hösäck".

Stig Andersson tar en sexkilos lax på spinnspö mellan Aspö och Sandhamn. Häven går sönder, men linan höll.

En stor svenskbyggd datamaskin invigdes i Matematikmaskinnämndens lokaler på Drottninggatan. Maskinen är en Facit EDB. Nämnden förfogar även över en Zesk från 1953.

Tidningen *Hantverk och Industri* räknar ut att det skulle kosta 1 300 kronor att avlöna en hemarbetande kvinna.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde 15 oktober är ett av ärendena Utl. 287: Anslag för inventarietrustning på rehabklinik vid Södersjukhuset.

Sebastian Mattas ställer ut på Moderna Museet. Han anses vara "en fortsatt konsekvens av Picasso".

Boken till dig av Kerstin Thorvall-Falk recenserar av DN och kallas för "en bra presentbok till tonåringen – och hennes mamma".

I samband med utredningen av ett barnmord – en 31-årig kvinna mördade sitt fem dagar gamla barn med en pennkniv och kastade det i Brunnsviken – hittas ytterligare två spädbarnsläk i Brunnsviken.

När filosofie kandidaten Ulla-Britta Bruun talar på forskolläraryrinnornas kongress varnar hon för att låta barn

Dramatens skådespelare protesterar mot planerna att måla salongen blå.

se för mycket film och tv, då "de inte kan samordna intrycken till en helhetsbild".

Dramatens skådespelare under-tecknar en protestlista mot planen att måla salongen blå.

Är man en "jäktad, hetsad nutids-människa med kaostillstånd i kropp och sinne" kan man rekvrirera en korrespondenskurs i yoga för 29.50 plus porto.

Professor G. Hylphers fastslår i tidningen *Mjölpropagandan* att: "Potatismos är en ur vitaminsynpunkt skäligen värdelös rätt".

Operation "Gatufriid" – skärpt natt-

bevakning i Klara och på Östermalm – slår väl ut. Det så kallade "buslivet" i Humlegården, Kungsträdgården och spritlangningen på gatorna kring Norrmalmstorg minskar.

71-åriga Per Dahlin innebränns i sin kolonistuga i Tanto. Kolonistugan var hans enda fasta bopplats. Tidigare vintrar har han bott dels i en sandlåda och dels i ett gammalt bussvrak.

Teknolog Gerard af Malmberg gifter sig med gymnastikdirektör Marianne Svensson.

I Södertälje råder skräck bland barnen på Brunnsängs skola. Detta efter att en man utklädd till kvinna

"uppträtt i närheten".

En pälskappa i impregnerad vintergabardin kostar 97 kronor.

Barnbidraget på 100 kronor räcker till: åkpåse, kofta, mössa, trossor, byxa, blöjbyxa, tröja, sparkdräkt, babyskål, hakklapp, klänning, lekdräkt, gummi-anka och en plastskallra.

Överingenjör Georg Gyldenstern får medalj av IVA för sina insatser vid byggandet av tunnelbanan.

Duo-produkter i Hammarby söker grabbar tio-tolv år för reklamutdelning. Men poängterar att endast "rejåla grabbar" göra sig besvär.

LO kräver sex procent löneökning och lika lön för kvinnor.

Kommunalskatten beräknas för 1960 bli oförändrad, 13.25 med kyrkoskatten inräknad. Dock kan hyrorna komma att höjas en aning.

Cykeltillverkningen ökar med tio procent. Ett resultat av den kaosartade trafiksituationen.

ULF STOLT

I SÖDERTÄLJE RÅDER SKRÄCK BLAND BARNEN PÅ BRUNNSÄNGS SKOLA. DETTA EFTER ATT EN MAN UTKLÄDD TILL KVINNA 'UPPTRÄTT I NÄRHETEN'.

OKT

1937 Sveriges Radio börjar sända programmet *Dagens Eko*. Namnet är lånat från ett liknande tyskt radioprogram.

1972 Countrysångaren Johnny Cash uppträder på anstalten Österåker. Inspelningen därifrån ges senare ut på skiva.

1983 En stor demonstration mot löntagarfonder – över 75 000 personer – hålls och 4-oktoberkommittén bildas.

BRILJANT:

Belönad dansbanebyggare

.....
Ronny "Brandbergstomten" Johansson, 67 år från Brandbergen, som fått Hyresgästföreningen region Stockholms pris som årets Eldsjäl för sin insats för dansbanan i Brandbergen.
.....

– Pålarna under dansbanan är pålstumpar som blev kvar när de byggde ut Nynäsvägen. Och bottenplattan är en gammal dansbana från Spånga by som vi fick transportera hit i små tårtbitar. Den står på elva gjutna stolpar, tio i ytterkanterna och en i mitten.

– Dansbanan är åttkantig med kupoltak och rymmer 150 personer, 70 till 80 personer om man ska kunna dansa ordentligt. Och den är byggd helt med ideella krafter från lokala hyresgästföreningen. Mycket av ekonomin till bygget fick vi genom att driva kiosken vid Brandbergsbadet några år.

– Det är 20-årsjubileum för dansbanan och den har blivit en social inrättning – en plats för glädje och gemenskap där vi som bor i Brandbergen samlas för att fira valborg, dansa, sjunga allsång, se på teater, ha loppis, lyssna på visor, fira nationaldagen och ha stora familjefester med nycirkus. Det har också varit danskurser i squaredance, linedance och bugg men läraren blev sjuk så det var ett tag sen. Mellan alla evenemang är dansbanan en plats där det lugnt och skönt och där man kan gå och filosofera för sig själv.

– Varje år är på hösten har vi en stor avslutningsfest innan dansbanan stänger för vintern. Då hör det till traditionen att tomtens ska komma. Från början hade vi en tomte från Gålö, men när han blev sjuk 2001 började jag vikariera för honom. Så nu är det jag som kommer med den stora säcken godis till barnen, ibland får jag använda pirra för att den är så tung. Och jag har eget tomteskägg nu, därför kallas jag Brandbergstomten av dem som bor här. Barnen brukar ropa "Hej tomtens", när de ser mig.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

**FANAN VÅR, ÄR
GRÖN OCH VIT!**

**MISSA INTE NÄSTA HEMMAMATCH,
SKAFFA BILJETT PÅ HAMMARBYFOTBOLL.SE**

**HAMMARBY
FOTBOLL**

PÅ HÖRNET:

Gullmarsplan/Gullmarsvägen

"Det är en väldig blandning av olika människor som rör sig här."

NAMN: Gunnel Fransson Åberg

ÅLDER: 53 år

YRKE: Barnmorska

BOR: Östermalm

Vem står du och väntar du på?

– Min son. Jag har jobbat och vi ska åka och uträtta några ärenden och ta en fika. Eller han ska väl snarare skjutsa runt mig så att jag kan uträtta mina ärenden.

Hur är det att jobba vid Gullmarsplan?

– Det är en väldig blandning av olika människor som rör sig här. Sen är det mycket droger. Polisen har ibland suttit uppe på vår mottagning för att spana på vissa människor nere på torget.

Vad är det för material i ditt gröna halsband?

– Det är gjort av plast från återvunna plastsandaler som de hittat på stränder i Mali. Även mina armband är gjorda av plastsandaler därifrån.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

 NATURKOMPA NIET

MALL OF SCANDINAVIA | TÄBY CENTRUM | SICKLA KÖPKVARTER | ODENGATAN 50
SVEAVÄGEN 62 | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
WWW.NATURKOMPA NIET.SE

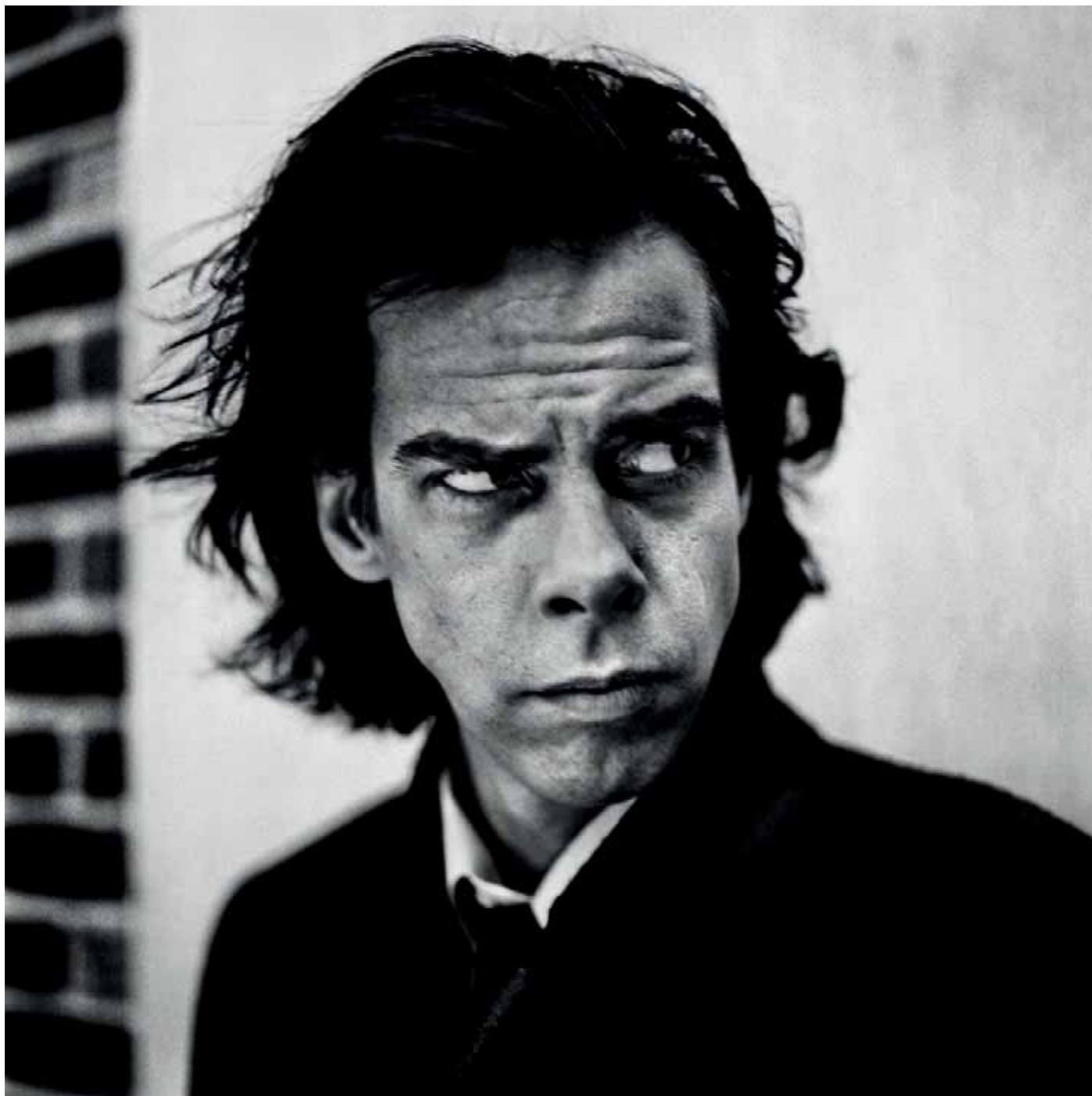

Foto: Anton Corbijn, Mick Carr, London 1996

Anton Corbijn

1-2-3-4

Utställningen *1-2-3-4* är en hyllning av en värld av musiker och fotografi som inte längre finns. Anton Corbijns arbete inom musikbranschen påbörjades för över 40 år sedan och presenterar en unik relation mellan porträttfotografi och musik. Med stor respekt för varandras konstnärliga uttryck formade Anton Corbijns fotografi bilden av musikerna han samarbetade med.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön-ons 9-23, tor-lör 9-01 | fotografiska.se

Fotografiska

PARTNERS

Clear Channel

ineko

MELLERUDS

OLYMPUS

SCA
Good of Life

TELE2

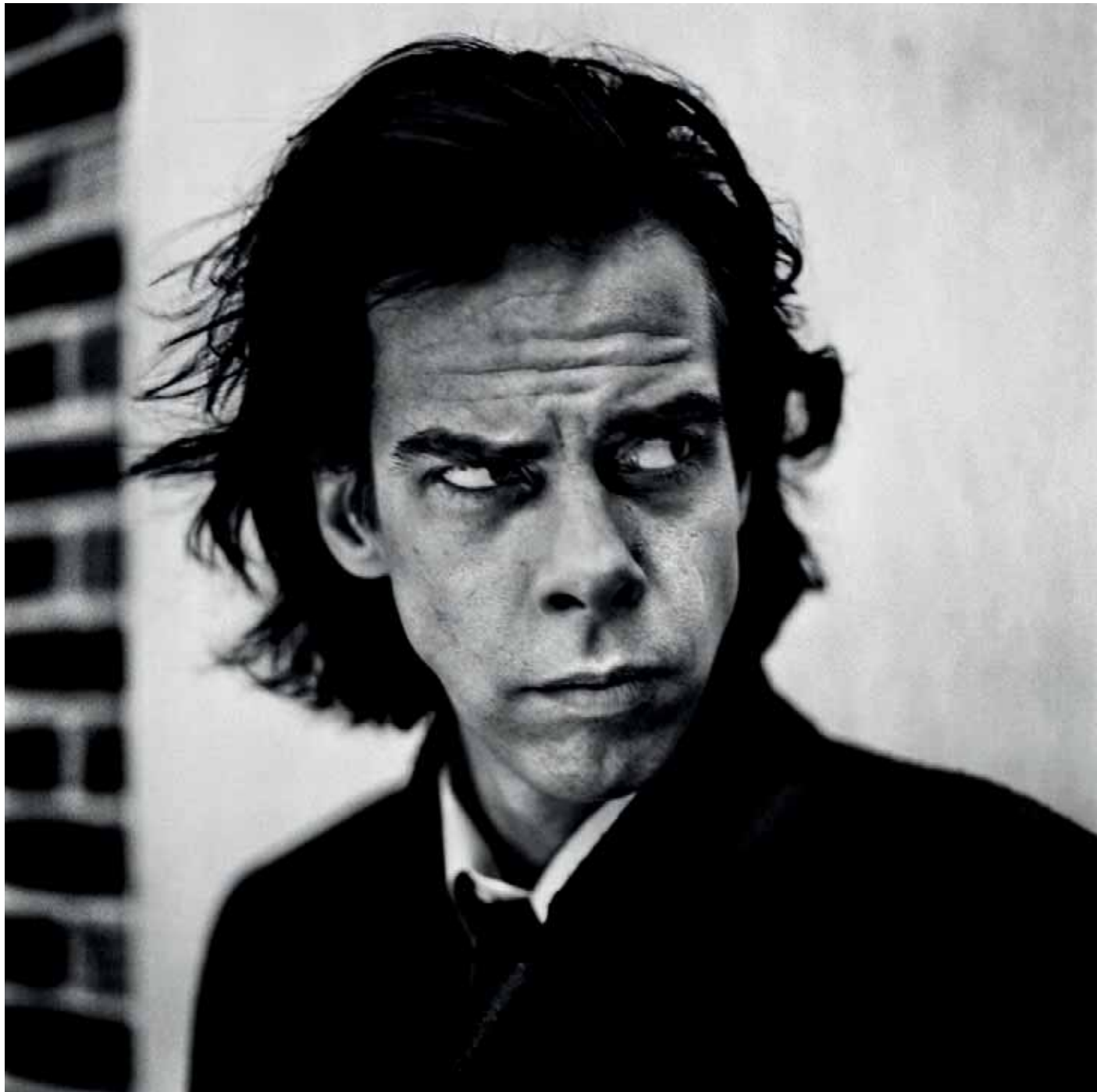

Foto: Anton Corbijn, Mick Jagger, London 1985

Anton Corbijn

1-2-3-4

Utställningen *1-2-3-4* är en hyllning av en värld av musiker och fotografi som inte längre finns. Anton Corbijns arbete inom musikbranschen påbörjades för över 40 år sedan och presenterar en unik relation mellan porträttfotografi och musik. Med stor respekt för varandras konstnärliga uttryck formade Anton Corbijns fotografi bilden av musikerna han samarbetade med.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön-ons 9-23, tor-lör 9-01 | fotografiska.se

Fotografiska

PARTNERS

Clear Channel

ineko

MELLERUDS

OLYMPUS

SCA
Care of Life

TELE2